

Січневе цвітіння дерев, неймовірна графічність кожної гілки, крони і навіть соснової голки; біла вивершеність старої альтанки на Володимирській гірці... Повітря, пропахле вільглістю снігу, прозорість дня і особливий настрій, який ми даруємо вам, любі читачі. Гляньте на білий світ через об'єктив Ганни Оборської.

Фото Т. Карпінської

Ваші високопреосвященства і преосвященства, всечесні отці, вельмишановні гості, дорогі браття і сестри!

Від усієї душі й від широго серця дякую всім Вам за теплі привітання з нагоди мого 75-ліття, за добрі та обнадійливі побажання.

Коли я згадую й аналізую свій життєвий шлях, чітко усвідомлюю, що все добре, скільки-небудь значне, зроблене мною, належить не мені, а Богові, Який діє в людині силою благодаті Святого Духа, а все немічне і гріховне належить мені. Я не раз переживав величезну скорботу, коли здавалося, що Бог відступив від мене; тоді я згадував святого Іова Багатостраждального і Самого Христа Спасителя і думав: якщо Спаситель, будучи Богом, Творцем Всесвіту, принизив Себе до того, що став Людиною і перетерпів невимовні страждання, то що значать мої страждання, грішної людини. Були й моменти невимовної радості і любові до людей і всього світу, коли я літав, мов на крилах. Але зі свого життєвого досвіду я повинен сказа-

ПАТРІАРХ ФІЛАРЕТ: «СЛОВО БОГА НЕЗМІННЕ І СИЛА ЙОГО НЕЗДОЛАННА»

ти, що віра в Бога і відданість Йому дає таку духовну силу, яка здатна перебороти все. Я переконаний, що Божественна благодать діє в кожній істинно віруючій людині.

Земне життя, яким би воно не було — довгим чи коротким, щасливим чи скорботним, — має свій кінець. Без Бога і вічності воно не має ніякого сенсу. Якщо існує людина, в якій горить любов, повинен існувати Бог — джерело любові; якщо матеріальний світ незнищений, повинно бути вічне життя.

Церква була заснована Ісусом Христом, щоб готувати людей до вічного життя. Вона покликана духовно відроджувати грішників, підтримувати високий моральний рівень людей, бути світлом для світу і сіллю землі.

В останні часи ми спостерігаємо деяке моральне падіння у християнському середовищі, відступ від високих християнських ідеалів, від віри й любові. І це не тому, що Церква перестала бути святою, не тому, що Євангеліє Христове втратило свою силу.

Причина полягає в тім, що ми ходимо в темряві; не тому, що немає світла, а тому, що ми закриваємо очі. Ми скаржимося на відсутність справедливості, а самі топчемо правду Божу в багні різноманітних пристрастей. Руйнуються сім'ї, результатом чого є скорочення кількості населення. Виникає небезпека вимирання цілих народів.

Але, незважаючи на таке моральне падіння, є надія на духовне відродження. Сьогодні тут зібралася еліта нашого суспільства, яку турбують проблеми духовності, майбутнє нашої молодшої Української держави і відродженої Церкви. Ми радіємо з того, що сьогодні Церква, хоч і відокремлена від

ДУХОВНИЙ ПРОСТІР

держави, але не відокремлена від суспільства. Українська інтелігенція, все наше суспільство намагається будувати демократичну правову державу разом із Церквою. Відновлюються національні святині, побудовано тисячі нових храмів, до яких приходять багато молоді й дітей. Все це є доброю ознакою духовного відродження нації. Нас особливо радує великий інтерес до "Закону Божого", який наша Церква видала 150 тисячним тиражем і безоплатно розповсюджує по всій Україні під гаслом "Закон Божий — у кожному оселю". Ми будемо продовжувати видавати й розповсюджувати цю важливу для школи і сім'ї книгу.

Сьогодні всі, хто дбає про Українську державу, впевнені в тому, що в нашій країні повинна бути єдина помісна Українська Православна Церква. Наше переконання ґрунтується на історичному досвіді: в кожній державі з православною традицією існує незалежна православна Церква. Процес становлення своєї помісної православної Церкви пройшли всі країни, в тому числі, й Росія. Російська Церква побила рекорд невизнання серед усіх помісних православних Церков, її не визнавали автокефальною, або, як часто кажуть тепер, "канонічною" аж 141 рік. Українська держава не є винятком із загального правила. Тому ніхто не має морального права закидати нам тимчасового невизнання нашої Церкви автокефальною. Прийде час, і тоді визнають усі.

Закінчення на с. 3

Сьогодні в номері:

Якщо
реверс, то
до Плоцька

стор. 2

Конститу-
ційна ре-
форма мі-
нус Європа

стор. 3

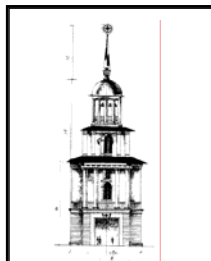
Коротка
пам'ять

стор. 4

Тридцять
мучнів
українських

стор. 8—9

Тарасова
церква

стор. 10

Автор
Славня

стор. 11

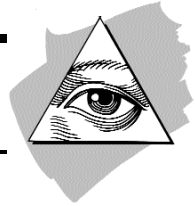
"Просвіта"
сьогодні

стор. 12—13

Задоволен-
ня від
перевтоми

стор. 15

1654 р. Україна вибилася нарешті з-під польського гніту, зійшла над нею давно сподівана зоря свободи, незалежності, а отже, й культурного розвою. Як же, православна Росія подала братню руку й сказала: “Возз’єднуйтесь і станьмо спільною силою супроти ляхів, на сторожі землі, слова, культури, релігії”. Не уточнили тільки, чийого слова і чиеї культури.

Вчені мужі Києво-Могилянської академії ще до “возз’єднання” не могли не спостерегти, що Московія в галузі освіти стоїть на найнижчому рівні в Європі. Спонукуваний добрими намірами, Петро Могила пропонує царю Михайлові Федоровичу заснувати в Москві школу, в якій київські вчені навчали б московських дітей грамоти. Цар не пристав на це. Зате ширший прихильник освіти в Московській державі Ф. Ртищев, спостерігаючи, як молодь Московії поривається до Києва по науку, домагається згоди цареві милості й запрошує до Москви 30 київських учених, поселяє їх в Андріївському монастирі, де вони й започаткували переклад на російську мову привезених з України книг. У 1652 р. до цих 30-ти вчених прилучилися ще 32 київські вчені, й серед них — такі знамениті на той час імена, як Епіфаній Славинецький, Арсеній Сатановський. У Чудівському монастирі Славинецький засновує першу в Московській державі греко-латинську школу і стає її ректором.

Саме випускники Києво-Могилянської академії, цього широко відомого на той час не лише в слов’янському світі, а й у Європі, освітнього й наукового закладу, беруть участь у створенні вогнищ освіти не тільки в Москві, а й у всій Московській державі — в Ростові, Пскові, Вологді, Архангельську, Астрахані, Тобольську, причому, в цих заходах беруть участь не лише Києво-Могилянська академія, а й Харківський та Чернігівський колеґіуми.

Збереглося розпорядження одного з сибірських достойників того часу: “Выдать жалованье учителям-киевлянам Г. Гошкевичу, М. Орловскому, Г. Мартовичу, Р. Борецкому, монахам Мефодию Коложинскому, Стефану Гордицкому — всем, кому велено ехать в Сибирь к митрополиту Тобольскому для учения книжного”.

Слава про Києво-Могилянську академію сягнула так далеко, що в Київ їхали навчатися не лише москвичі, а й вологодці, псковитяни. У 1655 р. з далекого Тобольська пішки прийшов у Київ молодик на ймення Незговоровський “книжного учения ради”. А студент Вятської семінарії Федір Прошин, підбивши товаришів своїх, мав намір таємно втекти з ними до Києва “постигать знание книжное”, але був спійманий і “посажен на цепь”. Лише втручання Синоду допомогло Прошину досягти свого.

Це було в XVII ст. А що вже казати про XVIII ст.? Особливо занедалися правлячі кола Московії звертатися до київських учених по допомогу в освітній галузі з появою на троні

ковської слов’яно-греко-латинської академії. За порадою того ж Яворського до Москви було покликано й ряд інших учених, у тім числі, й таких відомих, як Феофан Прокопович, Дмитро Туптало. Саме вони, скориствовавшись досвідом Киє-

Указом царя Олександра I за 1811 р. діяльність Києво-Могилянської академії наказано було припинити. За принципом: мавр зробив своє діло, просвітив непросвіщенну Росію, мавр може йти.

во-Могилянської академії, реорганізують Московську академію, активно підтримують Петра I у здійсненні започаткованих ним реформ, організують у Москві друкарню, пишуть підручники й інші навчальні посібники. Московська Академія поспіль складалася тоді з київських учених. З 1701 по 1772 роки з Києво-Могилянської академії переїхало до Москви 195 учених. Ректори з 1701 по 1763 рік змінювалися в Московській академії 21 раз. Із цих 21 — 18 були випускниками Києво-Могилянської академії.

Роль України, її вчених у становленні й розвитку науки, освіти в Росії була, без перебільшення, значною. Але й дяка росіян за ці достойні високої похвали діла була істинною російською, продиктованою великодержавницькою пихатістю та безпардонністю: указом царя Олександра I за 1811 р. діяльність Києво-Могилянської академії наказано було припинити. За принципом: мавр зробив своє діло, просвітив непросвіщенну Росію, мавр може йти.

Слідом за царем своїм заходилися порядкувати в

Малюнок А. Василенка

ПЕРЕЯСЛАВСЬКІ

бібліотеках книжки таять у собі “бесовскую ересь”, отже, підлягають знищенню.

І запалало книжне багатство українських монастирів, Києво-Могилянської академії, Чернігівського та Харківського колеґіумів на московських вогнищах.

далекоглядності: “побеждало” колись, “побеждает” і нині. І це теж одна з великих наших бід. Закріпачення українського слова лягло темною нічю на наш край. Та ненадовго. Село, хай і позбавлене грамоти, жило все-таки своїм життям і, хай і повільно, започаткувало відродження. Ходив від села до села недавній випускник Києво-Могилянської академії, поет і філософ Григорій Сковорода й писав під сільською стріхою “Байки харківські”, на околиці Полтави, так само ж під сільською стріхою, народжувалися “Енеїда” і “Наталка-Полтавка”, подали свій голос хай і не селяни за походженням, та все ж і не ті, кого “стремление к должностям” зуміло зламати і скорити: П. Гулак-Артемовський, Л. Боровиковський, Є. Гребінка, М. Петренко. Постарався довести москвитам, що й нашою мовою можна утнути не гірше, ніж будь-якою іншою, Г. Основ’яненко, і вже зовсім громоподібно заявив про себе Тарас Шевченко. А з появою “Енеїди”, творів Квітки-Основ’яненка, надто Шевченка, українська література не потребувала чийогось визнання.

Ще не висохло чорнило під маніфестом царя-визволителя Олександра II про звільнення селян від кріпацтва, а вже 1862 р. ним же ліквідовуються українські недільні школи, на завершення, за велінням того ж царя, міністр внутрішніх справ Росії Валуєв видає 20 грудня 1863 р. циркуляр, за яким безцеремонно заявляє на весь світ, що “никакого украинского языка никогда не было, нет и быть не может”. Аби циркуляр діяв успішно в кожному закутку України, сатрапи коронованих дурисвітів залучають до переслідування українського слова численну армію вчителів: законом від 29 листопада 1869 р. “в десяти губерниях Юго-Западного края лицам русского происхождения, исключая, однако, местных уроженцев, производятся прибавки к жалованью (в розмірі 3 крб. — Д. М.) за обрусение края”. А ми кажемо, поняття “п’ята колона” виникло і ввійшло в побут під час гро-

мадянської війни в Іспанії в 30-х рр. XX ст. Нічого подібного, воно існує давно, і російські корені його глибинні.

Одначе ріка живить себе не тільки джерелами, а й берегами. Заборонено друкувати українське слово в російській імперії, — подалися до австрійської, у Львів, а звідти воно шукало утаємничені стежки й на Східну Україну.

І так аж до революції 1905 р. Не розминулися ми зі словом “воспретить” і після революції 1917 р. Спочатку таємним указом із Москви заборонили так вдало розпочату українізацію зрусифікованих українців, потім пішли арешти творців українського слова, українського мистецтва — письменників, художників, артистів, науковців.

У 1655 р. з далекого Тобольська пішки прийшов у Київ молодик на ймення Незговоровський “книжного учения ради”. А студент Вятської семінарії Федір Прошин, підбивши товаришів своїх, мав намір таємно втекти з ними до Києва “постигать знание книжное”, але був спійманий і “посажен на цепь”. Лише втручання Синоду допомогло Прошину досягти свого.

Якби 1991 р. крапку не було поставлено на Радянським Союзі, її без сумніву було б поставлено на національній мові, культурі всіх суб’єктів Союзу РСР, крім російської мови, культури.

Ось такі постійно знесилюючи нас кари уготували нам чужинці (і поляки, і росіяни) за нашу покору. Перша з них — передислокація творців національної культури з українських теренів у польські чи російські, друга — заборона вживати рідне слово.

ЯКІ Ж ПЕРСПЕКТИВИ?

Передусім необхідно вичавити з себе раба. З повіданого вище неважко переко-натися, що, отримавши під час Хмельниччини свободу й незалежність, ми явили державну м’якотілість.

У 1918 р. точнісінько в такому ж становищі, як і ми у 1991 р., перебувала Чехія. І навіть у гіршому, ніж ми. Австрійська імперія не одне століття панувала на її теренах і п’ята колона була там не менш численна і все-владна, як і наша, російська,

а німечення населення й зовсім уже було катастрофічним: із 9 мільйонів чехів чеською мовою володіло до незалежності усього лиш 10 тисяч. Але президент Масарик і чеський парламент зважилися перейти Рубікон і оголосили: державна мова в Чехії — чеська, усі чехи — в чеську школу, усі освітні, культурні й адміністративні заклади — чеські. І через 10 років австрійської присутності в Чехії ніби й не було.

У нас цей термін збіг уже. А наслідки? Держава українська ніби й є і ніби й немає її. Бо не зважилися перейти Рубікон. Формально оголосили українську мову державною, а домогтися, щоб вона функціонувала в державних установах, у шкільній та вузівській освіті, не спромоглися, зупинилися на півдорозі.

Згадаймо осінь 1991 р. Тієї осені за незалежність України проголосувало 91,3 % громадян. Були підстави сказати, що національна ідея спрацювала, що вона згуртувала громадян Вітчизни на велику, давно сподівану справу. Чому серед нас відшукалися такі, які на весь білий світ заявили: “Забезпечте нас ковбасою, і ми всі заговоримо по-українськи”? Відповідь сама по собі напрашується: не стало ковбаси.

Пишаємося земельною реформою в Україні. Я був присутній при передачі в оренду землі одного з сіл Володарщини. Питаю в орендаря: “Землю ви орендуєте, а чому не пропонуєте селянам робочих місць?” — “А кому маю пропонувати? Тут усі пенсіонери”.

Це справді так: у селі хай не всі, але майже всі пенсіонери. Що жде їх у майбутньому? Маючи мізерний прибуток від своєї землі у вигляді натуроплати (того вистачає хіба що на харчі), селяни не

матимуть і перспективи придбати свій реманент, тим більше техніку. Через 10—15 літ села, де переважають пенсіонери, зникнуть. А таких сіл — ой як багато! Кому належатиме їхня земля? Спадкоємцям? А коли ті спадкоємці давно подалися в світі й не хочуть щорічно їздити за тією мізерією у вигляді 1 % від урожаю і продаду належний їм пай? Хто купить його? Хто має гроші. А гроші матимуть орендатори-товстосуми, міські олігархи. Якою буде в ті не такі вже й далекі часи мова в Україні? Українською, російською чи англійською? Було ж таке: панували в наших містах поляки — місто говорило польською мовою, прийшли росіяни — заговорили російською, об’явилися на якийсь час німці — почало шпекхати по-німецькому. Що, коли ця тенденція — чия влада, того й мова, — буде діяти і в незалежній Україні?

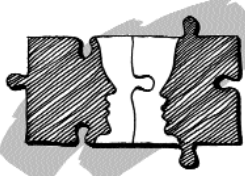
- Дмитро МІЩЕНКО, лауреат Національної премії України імені Т. Г. Шевченка

Коли придворні поцікавилися в своєї цариці, як бути із запорозькою старшиною, українським панством, чи не спричинить воно бунту, та приглянулася уважніше до підданих, подумала і сказала: “Стремление к должности победит”.

Петра I. Це він покликав з Києва відомого в наукових колах ученого, вихованця таки ж Києво-Могилянської академії Стефана Яворського й повелів йому взятися за реорганізацію Мос-

українських книжках московські попи: оголосили з церковних амвонів, що українці були хрещені нібито не за прадідівським, а за поганським звичаєм. А оскільки так, усі наявні в українських

Треба віддати належне її

Якщо коротко, то її можна охарактеризувати так: демократія серед цінностей усіх верств російського суспільства посідає чи не останнє місце, тоді як політична стабільність, велич держави і незалежні від якості праці соціальні гарантії належать до першорядних вартостей. Звичайно, існують у цьому суспільстві, й навіть серед політиків, люди, налаштовані прозахідно — таких небагато. Є й націоналісти (не варто плутати націоналізм із шовінізмом), які на подих не терплять комуністичних ідеалів, чекістів та імперських структур, справедливо вважаючи, що все це несло і несе смертельну загрозу самій російській нації. Є люди з елементарним здоровим глуздом, які розуміють, що економічна та наукова модернізація, щоб бути ефективною, має йти поряд із модернізацією політичною. Але так налаштовані в Російській Федерації, за даними соціологів, щонайбільше 12—15 % громадян.

Відтак не дивно, що парламентські вибори в Росії відбулися напрочуд спокійно — і влада, й поміркована опозиція, і суспільство заздалегідь знали, що результати голосування будуть значною мірою “намальовані”, тому не варто надто нервуватися. А радикальна демократична опозиція в особі “Ліберальної Росії” просто не була допущена до участі у виборах. Шоправда, лідери правохристських сил після оприлюднення підсумків голосування впали-таки в істеріку: вони були впевнені, що подолують 5-відсотковий бар’єр і потраплять до Думи. Але ж, як стало відомо незалежним (поки що) московським журналістам із поінформованих джерел, за три дні до голосування Путін, проаналізувавши внутрішні й зовнішні політичні розклади, вирішив покарати Союз правих сил партію “Яблуко” за “неправильну” поведінку: перших — щодо “справи ЮКОСа”, других — щодо війни в Чечні. Одночасно було наказано “підтягнути” догори показники блоку “Родіна”. Завдання було виконано, адже систему підрахунку голосів контролює ФСБ.

Проте підсумки голосування не були б такими несподіваними для західного загалу, якби він уважніше ставився до висновків як знаних російських інтелектуалів, так і деяких західних аналітиків. Скажімо, “The Wall Street Journal” восени 2003 року надрукувала блискучу статтю Гаррі Каспарова “КГБістська держава”. Цей не тільки шахіст, а й активний демократичний політичний діяч, як то кажуть, на пальцях пояснював читачам, на якого монстра вже перетворилася путінська Росія і на які сюрпризи від неї слід чекати. А в розпал передвиборчої кампанії в Росії “The Times” надрукувала статтю за промовистою назвою “Кредо Путіна: сталінізм без соціалізму”. І таких проникливих публікацій було не так мало.

Отож, тільки дуже наївні люди можуть досі вважати, що Володимир Путін має певні “реформаторські тенденції”, які, зрештою, втіляться у створенні в Росії цивілізованої ринкової економіки й відкритого суспільства. Так, Путін — реформатор, але в тому сенсі, у якому реформаторами були Сталін чи Гітлер. Підполковник КГБ (організації, об’єктивно куди страшнішої за СС), який підіймає тости за Сталіна, який говорить, що клявту “органам” дають на все життя, який організовує геноцид чеченців та вбиває близько 200 людей при штурмі Театрального центру на Дубровці, а потім бреше всьому світові, що смертоносний газ був абсолютно нешкідливим, — невже ж це “прогресивний реформатор”? Лідер держави, який цинічно-відверто фальсифікує підрахунок го-

лосів на виборах із тим, щоб ліквідувати всіляку опозицію, який не гребує ставити при владі в регіонах “соціально близьких” представників криміналітету, який не приховує прагнення до територіальних загарбань, — це політик, здатний забезпечити економічні свободи?

Іншими словами, в особі Володимира Путіна маємо не авторитарного, як здавалося ще два роки тому, а відверто тоталітарного лідера, який має у своїх руках потужний державний апарат, здатний виконати будь-яку його волю. З іншого боку, саме тоталітарний лідер імпонує абсолютній більшості російського суспільства, “підігрітий”, до того ж, умілим маніпулюванням масовими настроями через ЗМІ. Команда Путіна, власне, не приховує своєї мети: евфемізм “кон-

Власне, якби західні аналітики добре вивчали історію тоталітарних режимів ХХ століття, вони одразу зауважили б типологічну схожість того, що робить режим Путіна в Росії з тим, що робив режим Гітлера в Німеччині. Йдеться про побудову “правильного бізнесу”. І справа не в тому, що більшість російських олігархів за походженням — євреї. Адже Гітлер спрямовував свої удари не тільки проти “єврейського капіталу”, а й проти “неправильних”, “антинародних” бізнесменів на загал. Міра ж “правильності” (незалежно від чистоти “арійської крові”) визначалася мірою лояльності до влади, до фіюера німецької нації особисто і до регіональних фіюерів, зокрема. Наслідком стала ситуація, коли за номінального збереження у на-

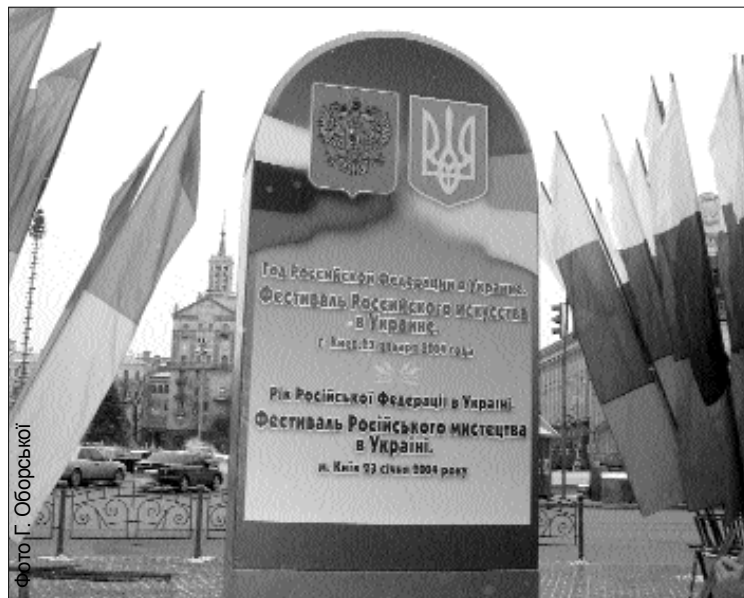
втратах у Росії близько 1 млрд. дол., і сьогодні західний інвестор, якщо і йде до Росії, то мовчить про підтримку незалежних від влади ЗМІ та структур громадянського суспільства.

А тепер від констатації емпіричних фактів рушимо до теорії. Свого часу болгарський філософ-дисидент, потім — перший демократичний президент Болгарії — Желю Желев коротко сформулював чільні ознаки всіх тоталітарних режимів, незалежно від їхніх прапорів та офіційних політичних доктрин. Це — зрощення партійних і державних органів у єдину владну структуру; поліційно-репресивні функції, виконувані всіма силовими і “правоохоронними” структурами, включно із судами; перетворення ЗМІ на підпо-

му можна вести мову про формування якщо не однопартійної, то “півторапартійної” політичної системи (де роль “офіційної опозиції” грають комуністи, в яких реально з путіністами більше спільного, ніж роз’єднуючого). Утім, чи справді обов’язкова офіційна монопартійність для тоталітарного ладу? У КНР навіть за часів розпаду маоїстської “культурної революції” юридично існувала багатопартійність; така сама номінальна багатопартійність була і в низці європейських країн комуністичного табору. Під цим оглядом Путін у межах “керованої демократії” цілком може зберегти кілька філій “Єдиної Росії”.

І, до речі, щодо того чи іншого варіанта державного соціалізму. Блок “Родіна” виступав на виборах до Думи саме під гаслом посилення соціального захисту на ґрунті “справедливого розподілу” доходів від природної ренти. Якби така ідея була “художньою самодіяльністю” лідерів блоку Рогозіна і Глазєва, то він ніколи б не одержав свої 9 %. Отже, слід чекати посилення соціального захисту, вкрай очікуваного значною частиною населення, пограбованого “диким” капіталом та олігархами, — і таке посилення істотно зміцнить путінський режим, а водночас дасть йому до рук ще один батіг: якщо котрийсь лояльний олігарх почне фрондувати, у нього заберуть під виглядом “доходів від природної ренти” значно більше, ніж у його колеги.

Оскільки переважна більшість російського населення схвально відгукується про часи, коли всім керувала КПСС, цим масам пода-

РОСІЙСЬКА НОВОБУДОВА: НЕОТОТАЛІТАРИЗМ ХХІ СТОЛІТТЯ

трольована демократія” є синонімом поняття тоталітарного ладу, так само, як у 30-х роках синонімами цього ладу були “пролетарська” та “трудова арійська” демократії.

Отож, для того, щоб ближче роздивитися нинішній стан новобудови “контрольованої демократії”, почнемо саме з економіки, де, на думку навіть тих аналітиків, котрі наразі відзначають ліквідацію в Росії політичної свободи, все ж таки зберігаються ринкові правила гри. Понад два роки тому, за деякими повідомленнями, президент Путін зібрав найбагатших людей Росії (простіше кажучи, олігархів) і ненав’язливо порадив їм перевести свої активи до рідної країни. Практично негайно по тому Березовський і Гусинський втекли на Захід, втративши чималі гроші, але зберігши особисту свободу; Абрамович трохи згодом почав розпродавати всі свої російські активи. Інші ж, у тому числі й Михайл Ходорковський, слухняно виконали президентське “побажання”. Більше того олігархи слухняно легалізували свої статки і почали фінансувати різноманітні структури “партії влади”. Шоправда, Ходорковський паралельно вирішив укласти гроші і в лояльну опозицію: у Союз правих сил, у партію “Яблуко” і, за деякими даними, в комуністів. А також у різноманітні структури громадянського суспільства. Схоже, саме це — тобто не санкціонований владою рух фінансових потоків — і стало причиною демонстративного “наїзду” влади на олігарха, який був не кращий, але й не гірший за інших.

цистській Німеччині приватної власності (в тому числі, й великої) вона вся, фактично, перебувала під тотальним державно-партійним контролем. Із конфіскацією нерухомості та грошових активів у разі “невірних” дій того чи іншого бізнесмена. Ба, більше: у разі смерті селянина-бауера його спадкоємця затверджував місцевий партком (чи гідний цей син успадкувати ґрунт — чи його слід передати більш благонадійному іншому синові або навіть далекому, але партійному родичеві).

Отож, чи не наближається сучасна Росія, де далеко не витравлений сталінський колгоспний дух, де місцева влада тримає під міцним ковпаком дрібний і середній бізнес, і де тільки олігархи до недавня були бодай трохи незалежними, до нового тотального контролю за власністю? У цьому сенсі варто згадати, як викинули Джорджа Сороса з російського бізнесу. Можна по-різному ставитися до цього фінансово-політичного діяча, але факт в іншому — він не став би грати за правилами, встановленими чинною кремлівською адміністрацією. Наслідок: Сорос

рядкований владі інструмент пропаганди; потужний, аж до тотального, контроль із боку державних органів за приватним життям громадян; використання пенітенціарної системи в політико-економічних цілях.

Як з усім цим у сучасній Росії? Щодо останнього чинника — найпростіше. Російська система “виправних” таборів ще з часів розквіту ГУЛАГу лишилася важливою економічною потугою, а політична функція цієї системи, схоже, успішно відновлюється. З підпорядкуванням ЗМІ владі теж усе “гаразд”: скажімо, відтоді, як до редакції ліберального “Нового времени” вдерлися люди в масках та одностроях і взяли під контроль будинок редакції, публікації цього видання стали відчутно стриманішими — нікому ж бо не хочеться шукати нове редакційне приміщення.

А ще за умов тоталітарного ладу кожен мусить відчувати свою нічию перед державою, все населення повинне бути зв’язане своєрідною круговою порукою. Навіть у дрібницях. І, звичайно, у великому: у геноциді чеченців. Як свого часу в Німеччині всіх зв’язали співучастю у Голокості або бодай мовчанкою з цього приводу. А те, що в Чечні діється геноцид, зокрема, аргументовано стверджують такі знані французькі мислителі, як Андре Глюксман і Ален Безансон.

Таким чином, сучасна Росія вже має низку засадничих рис, які наближають її до класичної тоталітарної держави. Навіть зрощення владної партії з держапаратом уже є достеменним фактом. Власне, ЛДПР і “Родіна” є неофіційними філіалами тієї ж “партії влади”, то-

них політичних маневрів. Кількість же знакових постатей мистецького світу, які стали за 2003 рік членами “Єдиної Росії”, засвідчує: в Російській Федерації мистецтво знову стає партійним, і партквиток є додатковою (чи знову головною?) перевагою митця в очах влади.

Неототалітаризм, як і тоталітаризм класичний, має ще одну важливу рису — прагнення до експансії. Якщо тоталітарний лад ХХ століття віддавав перевагу збройній силі для реалізації таких настроїв, то неототалітаризм у цьому дешо гнучкіший: він вдається до непрямих форм агресії, головним чином, економічно-фінансової та інформаційно-пропагандистської. Хоча, з іншого боку, не виключені й воєнні дії, — згадаємо ухвалену на початку осені 2003 року нову військово-політичну доктрину Росії, що передбачає, зокрема, перший ядерний удар та обстоювання економічних інтересів за кордоном силою зброї. Відтак нагадаю основні завдання для Росії, поставлені Путіним навесні 2003 року в його президентському посланні: подвоїти ВВП, модернізувати армію, подолати бідність та відновити роль держави в міжнародній політиці. І все це — за дуже стислий термін. І жодного слова про права людини, повагу до інших народів, про демократію. Власне, Гітлер та Сталін ставили своїх завдань було ствердження в СРСР та Німеччині розвиненого тоталітарного ладу, Голокост євреїв та Голодомор українців, “мирні” аншлюси та загарбання низки сусідніх країн (при млявій реакції з боку світової демократії) і, врешті-решт, початок Другої світової війни. Чи повториться історія?

● **Сергій ГРАБОВСЬКИЙ**, заступник головного редактора журналу “Сучасність”

Нерідко доводиться чути: “Історія нас вчить, що не може нас нічого навчити”. Існують також інші подібні інтерпретації цієї формули, але всі вони засвідчують лише той сумний факт, що людський (громадянський) загал переважно ігнорує історичні висновки й знову наступає на ті самі граблі.

У межах пресової актуальності цього, 5-го, числа “Слова Просвіти”, яке охоплює найближчий перспективний відрізок од 29 січня по 4 лютого, календар пам’ятних і знаменних дат пропонує нам згадати п’ять визначних постатей світової історії в контексті українських інтересів, концентруючи події навколо двох дат: 2 і 4 лютого.

Саме 2 лютого народилися три відомі особистості української історії: знаменитий український фізик, письменник і громадський діяч Іван Пулюй (1845—1918), відомий український письменник і громадський діяч Валеріан Підмогильний (1901—1937) та відомий український поет Євген Плужник (1898—1936).

На жаль, їхнє спільне місце в історії визначилося не лише спільним днем народження, а й спільною причиною смерті — комуністично-більшовицьким режимом.

Іван Пулюй не витримав випробувань, які звалилися на його голову після більшовицького перевороту, а його ім’я фактично було заборонено згадувати аж до набуття Україною незалежності. Валеріан Підмогильний загинув у страшний рік 1937-му, а Євген Плужник роком раніше — на сумнозвісних Соловках.

4 лютого співпали дві події, які стосуються Центральної Європи, а отже, й нас: у день народження всесвітньо відомого борця за торжество демократії у США і Польщі — Тадеуша Косцюшка — в Ялті було підписано “компроміс” на користь сталінізму.

Пам’ятні дати. Чи вони збуджують нашу пам’ять до боротьби за власну національну гідність, чи спонукають стати на захист нашого права самим будувати власну державу без злочинних зайд?

ІДЕОЛОГІЯ ПРАКТИКИ

Або організуємося, одностайно виступимо проти бандократії і почнемо будувати нормальне життя у вільній Україні, або втратимо все: і Україну, і себе, і майбутнє своїх дітей.

Роззуймо очі: майже все, що можна було зробити, щоб Україна вже не належала Українцям, уже зроблено. І не треба у сотий раз повторювати, що всі головні галузі — господарство, фінанси, засоби інформації, військова справа, спецслужби і міліція, енергетика і транспорт енергоносіїв, а головне, — система управління державою і її політика — уже значною мірою і рішучим чином знаходяться під контролем Росії, її кремлівського керівництва.

Ліквідація Української Держави відбувається цілком відкрито, перед нашими очима, а отже, майже прозоро, в розрахунок на те, що Нація Українська через власну нерішучість проковтне цю ліквідацію мовчки.

СТАЛІН ЗГАДАВ КОСЦЮШКА, КОЛИ ДІЛИВ ЄВРОПУ

Безпосереднім документальним приводом для початку Другої світової війни, як відомо, було підписання у Москві сумнозвісного пакту Молотова — Ріббентропа, за яким (і про це свідчить також мапа, що на ній бачимо підпис Сталіна) московсько-більшовицька та гітлерівська імперії вступили на територію суверенної Польщі й ліквідували її як державу.

Згодом, коли ці два хижі павуки у слоїку зчепилися в боротьбі за панування в Європі, а світова спільнота, не маючи кращого вибору, вирішила допомагати Сталіну проти Гітлера і таки допомогла, знову постало питання післявоєнної Європи.

І от саме 4 лютого 1945 року керівники держав антигітлерівської коаліції (Великої Британії, СРСР, США), які зібралися в Ялті, спочатку намагалися домовитися про відновлення кордонів європейських держав, які існували до 1 вересня 1939 року, тобто до моменту нападу Німеччини й СРСР на Польщу.

Проте позиція Сталіна була неухильною: територію Польщі, яку Москва захопила за згодою з Гітлером у 1939 році, не чіпати, натомість передати Польщі частину території Східної Пруссії та Східні області Німеччини аж до Одри (Одера). Імперський принцип “поділяй і владарюй” узяв гору.

Наслідки цього “мудрого” рішення відчуються по сьогодні. По сьогодні десятки

тисяч поляків і їх нащадків, виселених у 1939—1946 роках зі своїх домів і вивезених до Казахстану й Сибіру, а також родичі польських офіцерів, розстріляних НКВД у Катині, намагаються повернутися до Польщі. По сьогодні тисячі німців, виселених у 1945—1947 роках і відправлених на Захід, намагаються відновити свої права на маєтність у сучасній Польщі, щоразу збуджуючи хвилю контрверсійних публікацій у пресі.

Бо, з одного боку, — рішення ОБСЄ про непорушність кордонів і територіальної цілісності європейських держав, але, з другого, — прагнення до відновлення історичної справедливості щодо потерпілих громадян, які винні мабуть лише в тому, що проживали у себе вдома і законно виконували рішення своїх керівників.

Розповідають, що на позицію Сталіна (а отже, й на остаточне рішення Ялтинської конференції) вплинула не лише типова більшовицька переконаність у монополюванні прав на все і всіх, а й... день народження національного героя двох країн — Польщі і США — Тадеуша Косцюшка, що відзначається 4 лютого і припав саме на день прийняття рішення ялтинської конференції.

Вочевидь, Сталін по-своєму розумів історичну справедливість і хоча б у такий спосіб узяв реванш за нищівну поразку російських військ під Рацлавіцями у 1794 році від

На жаль, в Україні це викликає тривогу лише у вузького кола відомих осіб, які своє обурення виражають переважно акустичним коливанням повітря і паперовими заявами, зверненнями, протестами та вимогами.

Хоча давно відомо: вимагати доречно лише від себе. Тим більше, коли маєш справу із очевидними злочинцями при владі.

Також слід усвідомити собі той сумний факт, що, коли злочинне владне угруповання на чолі з Резидентом ліпило на наших очах оте, що нині вже зіплено, народ не зробив нічого такого, щоб перешкодити йому ліпити.

Сприяє цьому псевдоколективізм совецько-комуністичного зразка (“когда нас соберут, когда нам об’яснят?!”).

Не тішмося ілюзіями: досвід Румунії, Сербії, Болгарії, Польщі та Грузії переконливо свідчить про те, що без створення за-

гальнонаціональної патріотичної організації на зразок польської “Солідарності”, литовської “Союдіса” або грузинського фронту Саакашвілі, ніякого толку не буде!

А от якщо буде всенародне громадське товариство й буде його керівний дійовий штаб, тоді можна не лише говорити про організацію руху для рятунку і відновлення Української Держави, а й перейти від базікання до активних дій на захист Вітчизни. Багато хто піде за лідерами лише тоді, коли усвідомлять себе членами команди. Команди, в якій поряд із кожним громадянином стоять його однодумці, яка на кожний свій технологічний крок має розроблену схему, модель раціональної поведінки на шляху до чітко сформульованої мети.

• **Євген ГОЛИБАРД**

СИМВОЛІЧНА ДАТА

польських повстанських військ на чолі з генералом Тадеушем Косцюшком.

Про це все слід пам’ятати не тільки з огляду на дату в історії і зовсім не для реваншу щодо колишніх кордонів, а для того, щоб потім знову не говорити, що історія нас вчить, що ми не хочемо робити висновків з історії.

• **Стефан КОСТКА**

КОРОТКА ПАМ’ЯТЬ

В основі кожного зла завжди сидить брехня. Це — аксіома. Константа світу. Причому, саме сидить, а не лежить. Бо лихо не спить.

Сидить брехня, готова будь-якої миті скочити і спаскудити добро, вимазати брудом правду. А потім поширити брехню масовим тиражем: “...*чітайте, і зучайте* Льйча, нашего учителя, нашего вождя”.

А що? Може, й треба. Особливо його телеграми, де слова “*растрелять*” і “*уничтожить*” повторюються як “*здрасьте*”.

А якщо вже не вивчати, то хоча б знати про кого (й що) йдеться. І звідки береться в наш час ота зацікавленість певних осіб (зовні цілком нормальних на вигляд) до періодичної участі в мітингуванні під червоними прапорами перед пам’ятником їхньому вождеві, котрий руками створеного ним ВУЧК спочатку топив Україну в крові, а потім його вірні соратники “добросовісно” заморили голодом ще близько де-

сяти мільйонів українців.

Вивчайте. Та тільки не брешіть слідом за вашим вождем, що “без єдності пролетарів великоросійських і українських про вільну Україну не може бути й мови”. Бо вільна Україна якраз тим більше можлива, чим менше матиме отієї “єдності”. Нехай “велико-

російські” залишають собі оту велич і тішаються нею.

Натомість ми маємо вивчати і читати “Льйча” та про нього без брехні. Тим більше, що і пан начальник інформаційного поля Чиж, нещодавно, виступаючи по телевізору, закликав нас іще раз “по-новому прочитати Леніна”.

ВИВЧАЙТЕ, АЛЕ НЕ БР -

Серед сучасних постійних читачів творів Леніна чи не найкомпетентнішою лєнінознавицею є пані Валерія Новодворська — голова російської партії “Демократичний союз”. Ось її точка зору:

“Саме Володимир Ілліч поклав початок брехливій совецькій традиції — думати одне, говорити друге, робити третє. Ленін умів прикидатися... він дуже хитро проводив передвиборчу кампанію своєї партії, залучаючи студентів, учителів, профспілковиків. Наприклад, профспілкам була обіцяна свобода страйків. Але перше, що зробили більшовики, як тільки прийшли до влади, — заборонили страйки і розігнали профспілки...”

Згадаймо неп — геніальну ідею поставити напівліквідований клас підприємців собі на службу, ...створити видимість свободи, але зберегти ВЧК та ідеологічний тиск. Згадаймо концесії, які

більшовики дали іноземцям, щоб потім забрати... Початок ГУЛАГу поклав Ленін. З його ініціативи з’явилися Соловецькі концентраційні табори, була зліквідована свобода слова і преси, почався червоний терор...” (*Аргументи і факти*, № 3 (441), січень 2004 р.)

Брехня завжди намагається набрати вигляду правди і прикритися гарними словами. Ісус Христос нещодавно попереджав, що не за словами, а за їхніми вчинками пізнаєте їх. Вчинки Леніна та більшовиків-лєнінців-комуністів у перші п’ять років після жовтневого перевороту 1917 року документально описав С. П. Мельгунов у книзі “Красный террор в России”, аргументовано довівши, що “суть більшовизму — в його практиці, а практика ця — планомірне здійснення насильства, відкритий апофеоз убивств...”

А вбито було в період 1917—1921 років у катівнях ВЧК (причому, як правило, без жодного суду і слідства) близько шести мільйонів громадян. По-звірячому вбито лише за те, що вони мали сміливість не погоджуватися із нелюдськими звірствами більшовиків і комуністичними методами тоталітаризму.

А в Україні ці методи і їх виконавці (які переважно насунули в Україну з Росії за мандатами Леніна) були особливо жорстокими. І цьому немає жодного виправдання. Як не може бути виправдання антиукраїнським демонстраціям під кривавими прапорами зла і насильства, що їх сьогодні піднімають нинішні послідовники бісுவатого вождя не лише у столиці України. У кожному разі, пам’ятник Леніну в центрі столиці давно слід демонтувати.

• **Роман ЗАПОЛЬСЬКИЙ**

РЯДКИ З ЛИСТІВ

ЧИТАЧІ ПРО ГАЗЕТУ

У ваших статтях немає ненависті. Ви можете з чимось не погоджуватися, щось не схвалювати, але немає тієї ненависті, яка межує з брутальністю.

Наталія та Євген БРАТАСЮКИ

Хочеться читати більше інформації про історію нашого народу, його взаємозв'язок з іншими народами (з інших континентів). Порівняння подій, які відбуваються в Україні та інших державах одночасно. Про бойові зв'язки та їх політичні колізії.

Р. ГУРАЛЬ,
м. Суми

Наше “Слово Просвіти” — це справжнє джерело енергії, найальтернативнішої з усіх відомих нині. Тільки енергія національного духу спроможна вивести наш народ із лабіринту духовного та економічного хаосу, піднести Україну до омріяних століть висот. Ця енергія акумульована в кожній абзаці, у кожному слові тижневика. Всотуючи її в себе, відчуваєш необхідність поділитися тим з іншими. Таким чином у результаті “ланцюгової реакції” виконуються основна місія як газети так і громадської організації в цілому.

Хочеться, щоб на сторінках тижневика не тільки порушувалася проблема дитячої книги й преси, а й організовувалися зустрічі з поетами та прозаїками, які пишуть для дітей і не тільки всеукраїнського масштабу, а й регіонів України, діаспори. З людьми, які в силу своєї наполегливої праці будують у дитячих душах Україну.

Друкуйте тексти і ноти як українських народних пісень, так і пісень сучасних українських виконавців, бо в родині є діти, котрі займаються музикою, але репертуар, що їм пропонується, здебільшого складається з творів неукраїнських. Та й кожному з нас буде приємно поповнити свою музичну теку знаннями ще однієї української пісні.

Олександр КРИВОШАПКА,
м. Іллічівськ Одеської обл.

Мені 26 років. Працюю вчителем у сільській школі. Вважаю себе патріотом і намагаюся виховувати любов до рідної землі у своїх учнів. “СП” мені в цьому дуже допомагає. Однак хотілося б, аби матеріали газети стали більш “молодими”, тобто торкалися теми молоді, подавали точку зору 20—30 річних громадян.

Ю. КРУПА,
м. Бучач Тернопільської обл.

Дуже вдячні за вашу роботу для України. Бийте на сполох, а ми вам допомагатимемо.

Поліна КРОТЮК,
педагог-пенсіонерка, м. Кривий Ріг

ВІД РЕДАКЦІЇ: Протягом січня 2004 року редакція отримала близько сотні листів. Дякуємо за теплі слова. Обов'язково врахуємо всі Ваші зауваження та побажання щодо змісту тижневика.

ВРАЖЕННЯ

“Світе тихий, краю милий, моя Україна!” З таких слів Т. Шевченка в кабіні водія тернопільського автобуса розпочалася наша подорож по Тернопільщині. Подорож, котра не тільки відкрила багато нового для мене, жителя Одещини, але й багато чому навчила...

З 5 по 10 січня 2004 року блоком В. Юценка “Наша Україна” була організована безкоштовна поїздка на Західну Україну групи учнів та дітей шкіл Ананьївщини з багатодітних, неповних та малозабезпечених сімей. Поїхали ми туди, щоб побачити, як відзначаються там Різдвяні свята, поспілкуватися з тамтешніми жителями, відпочити. Проживали наші діти в сім'ях жителів сіл Лосєч та Гуштин Борщівського району Тернопільської області.

Після того, як я на власні очі побачив життя людей на Західній Україні, я зрозумів, що відносно них деякими каналами загальноукраїнського телебачення свідомо й абсолютно безпідставно створюється імідж “націоналістів”, “бандерівців”, у найгіршому, совково-кримінальному значенні цих слів, користуючись тим,

ТЕЛЕПРОСТІР

Знайома жіночка якось бідалася:

— Який телевізійний канал не ввімкнеш — скрізь чужа мова. А це ж так зване українське телебачення!

Будучи технарем за освітою, я звик емоції перевіряти фактами. “Невже... — думаю собі. — Мабуть, перебільшує...” І вирішив провести таке собі статистичне дослідження. Згідно зі статистикою, саме вибіркові, на перший погляд, випадкові числа в сукупності дають системну картину. Вирішив, маючи кілька більш-менш вільних днів, переглянути всі доступні мені канали ТБ. А таких у мене 16. Час перегляду вибирав різний — навмання. Отож, результати моїх чотириденних досліджень:

12 січня 2004 року о 15.30:

УТ-1 — реклама *українською мовою*. “1+1” — фільм *російською мовою*. “Інтер” — КВК *російською*. СТБ — зарубіжний фільм *українською*. “Новий канал” — дитячий мультяк *українською*. Музканал “Хорошоу” — *російською*. КТМ — фільм *російською*. ICTV — дитячий мультяк *українською*. IVK — фільм *російською*. “РТР-планета” — *російською*. “Україна” — гумор *російською*. “Ентер-фільм” — фільм *російською*. 5 канал — інтерв'ю з естрадною зіркою *російською*. “Київ” — фільм *російською*. “TV”-мюзик — *російською*. Тоніс — латиноамериканський серіал *російською*. Отже, з 16 каналів

НАШІ ЗА ОКЕАНОМ

їни д-р Борис Базилевський (до речі, внук православного священика). А наскільки важливим є це духовне єднання з Києвом для самих парафіян, ще раз засвідчило те велелюддя, яке заповнило затишні й намолені рідномовною молитвою стіни цього храму. Останнім часом не лише відчутно збільшилася кількість парафіян храму, а й активізувалася, зокрема, духовна та добробчинна діяльність у цій парафії.

Архієрейську Літургію і Подячний молебень відслужив Преосвященний єпископ Олександр у співслужінні з духівництвом з України, США, Канади та Румунії — священиками, як бачимо, з різних країн, але об'єднаних спільною приналежністю до рідного духовного Києва. Було також відслужено молебень за здоров'я Патріарха.

• **Сергій КОЗАК,**
Детройт, США

ПОДОРОЖ, ЩО ВІДКРИЛА ОЧІ

що більшість людей не може побачити всього на власні очі.

Після поїздки зрозумів, що, на відміну від нас, жителі Західної України — духовніші, ширіші, добріші, набожніші, вихованіші. І коли в церкві чи костелі під час богослужіння на колінах моляться дідусь, двоє онуків 3—5 років, та інші члени сім'ї, славлять Бога й Україну, як славили їх пращури, то я їм по-доброму заздрю і розумію, що цих людей завоювати неможливо. Вони своє рідне: традиції, духовність, релігійність, — нікому не дозволять забрати. І за це вони справді покладуть власне життя.

Після поїздки на Тернопільщину я, в котрого мати росіянка, а батько — карел, теж трохи став “націоналістом”, бо я по-доброму заздрю цим людям. Завдяки “Нашій Україні”, на Тернопільщині в ці дні побували хлопці й дівчата з усієї Одеської області: Ізмаїла, Кілії, Южного, Татарбунар, Котовська... Були діти з Донецької та інших областей. І треба було бачити, як проводжали тернопільчани дівчат із Донеччини

ни: з квітами, сльозами та подарунками. Як переконували їх залишитися ще хоча б на декілька днів погостювати. Для тих, хто побачив і відчув на собі доброту цих людей, побрехеньки телебачення та газет назавжди залишаться тільки брехнею.

Щодо політичних уподобань — то на Тернопільщині майже 100 % жителів бачать майбутнім Президентом України Віктора Юценка. Альтернативи навіть у припущеннях я не чув. Що ж, кожен народ гідний тої влади і того Президента, котрих обирає...

Прощаючись із тернопільчанами, мені було дуже соромно за те, що на цих чудових людей, на цей прекрасний край у державних засобах масової інформації, деяких каналах центрального телебачення говориться нісенітниця та брехня, провокується негативне до них ставлення з боку тих, хто не хоче, щоб Україна справді стала державою. Тепер я чітко знаю, кому потрібен розкол України на Східну та Західну: корумповано-мафіозний манкуртам, котрі

з приходом нової, більш духовної та чесної влади втратять награване й підуть під суд. А як на мене, то подекуди в нашій Одеській області я, росіяно-кавел за національністю, відчуваю набагато більше ворожнечі, нетерпимого ставлення людей одне до одного, якщо хочете — “націоналізму” в самому найгіршому сенсі цього слова, ніж на Західній Україні.

Хочу нагадати, що тернопільчани від щирого серця, безкоштовно прийняли на відпочинок дуже велику кількість дітей та дорослих з усієї України. І зробили все дуже добре. Сьогодні я ставлю собі запитання: а чи можемо ми в нашому Ананьївському районі Одеської області майже на тиждень прийняти у своїх сім'ях їхніх дітей і зробити все так добре, від щирого серця, як це зробили тернопільчани? І роблю висновок: у своїй більшості, на превеликий жаль, мабуть, — ні. Не такі ми люди...

• **В. СЕДОВ,**
м. Ананьїв Одеської області

ОБЕРНЕНО ПРОПОРЦІЙНО...

4 показують і говорять українською, що складає 25 відсотків.

12 січня 2004 року о 22-й годині:

УТ — вісті *українською*. “1+1” — концерт *російською*. “Інтер” — концерт *російською*. “Новий канал” — зарубіжний фільм *російською*. Музканал — *англійською*. СТБ — футбол, коментар *українською*. КТМ — фільм *російською*. ICTV — вісті *українською*. IVK — фільм *російською*. “РТР-планета” — *російською*. 5 канал — фільм *російською*. “Ентер-фільм” — фільм *українською*. “Київ” — інтерв'ю з митцями *українською*. “Україна” — фільм *російською*. “TV-мюзик” — пісні *російською*. “Тоніс”

— фільм *російською*. Із 16 каналів 5 працюють українською, що становить 31 відсоток.

Подібна картина спостерігається і в наступні дні.

13 січня 2004 року о 9-й год. 15 хв:

Із 16 каналів 4 з половиною вели передачі українською, що становить 28 відсотків. Того ж дня о 17.30: із 16 каналів 3 працювали українською, це — 19 відсотків. Того ж дня о 21.50: із 16 каналів — 5,3 передачі українською, що становить 33 відсотки.

14 січня 2004 року о 18.40. Із 16 каналів — 2,5 передачі українською, це становить 16 відсотків. 15 січня 2004 року о 23.15: на 16 каналах 2,5 — передачі ук-

раїнською, що становить 16 відсотків.

Тадаю, що цього досить, можна зробити висновки (про якість телепередач — окрема і довга розмова) про українськомовність нашого телебачення. Якщо усереднити наведені цифри, то середньостатистична цифра українськомовних передач становить 24 відсотки від загальної кількості (враховано 16 каналів).

Згідно з даними перепису населення України 2001 року, 68 відсотків мешканців України визнали рідною мовою українську. Отже, маємо кількість українськомовних передач на українськомовне телебаченні обернено пропорційну до складу населення, хоча за логікою, вона має бути прямо пропорційною. То що це — мовна дискримінація з боку більшості телевізійників? Деякі канали взагалі нехтують українською мовою...

Пропоную керівництву Товариства “Просвіта”, яке послідовно і ревно обстоює українськомовність, використати наведені цифри під час апеляції до Державного комітету радіомовлення і телебачення, Міністерства культури, Міністерства освіти, Кабінету міністрів, Президента та інших державних чинників України.

• **Юрій ХОРУНЖИЙ,**
м. Київ

ЗАМОГИЛЬНИЙ КОНЦЕРТ ДЛЯ РАДІО

ХТО МАЄ ВУХА

дачі назвав концертом для “дома сумасшедших”. Програма радіо, справді, нагадує концерт, тільки якийсь замогильний, задля російського інтересу, по-якого є причиною розбрату, ворожнечі та крові.

Так і хочеться закричати: “Схаменіться, будьте люди, наведіть порядок у себе вдома, для чого вам проблеми в інших країнах? Там також живуть і росіяни — подумайте про них і згадайте заповідь про любов до ближнього”.

• **Федір МОРОЗЮК,**
с. Гладківка Голопристанського р-ну Херсонської обл.

ДЕСЯТИЛІТТЯ З КИЇВСЬКИМ ПАТРІАРХАТОМ

Нещодавно парафія УАПЦ (соборно-правної) Св. Ап. Андрія Первозваного в Детройті відзначила не лише своє храмове свято, а й десятиліття історичного приєднання до Київського Патріархату. Варто нагадати, що саме ця парафія була першою з усіх заокеанських церковних громад, яка “без хитань і сумнівів” увійшла під омофор рідної київської церкви і таким чином виповнила своє багатолітнє прагнення бути в духовній сув'язі з рідною церквою і рідною землею, а водночас і підтримала становлення Київського Патріархату в Україні. Саме з нагоди цього десятиліття на урочистості з Чикаго прибув Генеральний консул Укра-

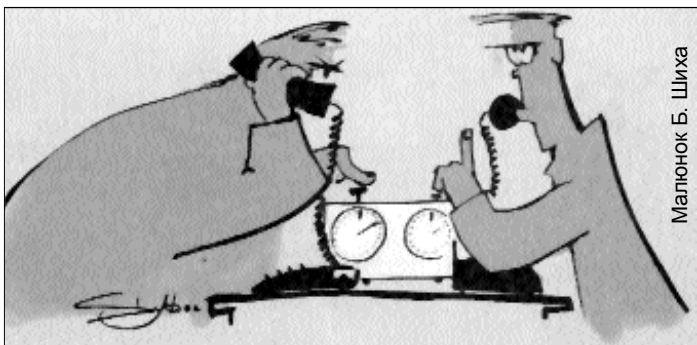
РІК РОСІЇ

Напередодні робочого візиту В. Путіна до Києва сталися події не бозна-якої ваги, але з категорії тих, що якнайкраще свідчать про статус України в російському вимірі. Речник російського МЗС Олександр Яковенко вкотре публічно наголосив на “багатьох суперечностях зі становищем російської мови в Україні, де скорочується кількість російськомовних шкіл”. У Москві ж, мовляв, хочуть, щоб росіяни в Україні й українці в Росії “не мали перешкод у задоволенні мовно-культурних потреб”.

Приблизно тоді, коли Володимир Володимирович пакував валізи до Києва, патріарх Алексій II виступав перед іноземними журналістами. Патріарх висловлювався проти можливого візиту до Росії Папи Римського Івана Павла II, бо Папа все ще “не гарантував релігійних прав для православної церкви (Московського патріархату — *ред.*) в Західній Україні”.

Коментарі зайві бодай із тих міркувань, що обидві заяви звучать не вперше, так само не вперше відверто переколюючи дійсність, яка аж ніяк не на користь мовно-культурних потреб і Церкви титульної нації в Україні, тим паче, українців у Росії. Далєбі не випадковий збіг: серед восьми нагороджених Путіним російським Орденом Дружби у Ма-

ДО НАС ПРИЇДЖАВ РЕВІЗОР

Малюнок Б. Шиха

Російський Президент приїхав і поїхав під акомпанемент полеглих зітхань патріотів: рік Росії в Україні на решті закінчився. Хоча насправді доводиться говорити про суто номінальне завершення згаданого року — вплив північної сусідки на наші реалії аж ніяк не обмежується календарними 365-ма днями.

ріїнському палаці троє — представники духовенства. Зрозуміло, Московського патріархату.

2003-й російський рік на решті минув, його відспівали урочистим концертом на сцені палацу “Україна”. Але і в рік Польщі, яким оголошено в нас 2004-й, напевне, відчуємо не встипу московську увагу. Візит до нас Путіна — така собі перша ластівка 2004-го, за якою слід сподіватися прильоту шулік, тобто подій значно серйозніших.

— Приїзд В. Путіна переслідував цілком конкретні цілі, — вважає політолог Володимир

Полохало. — По-перше, — це визначення з термінами впровадження угоди про ЄСП, подруге, Росія відстоюватиме свої пріоритети в газово-транспортному консорціумі. Закриття року Росії — лише формальний привід візиту російського Президента в Україну, який має на меті закріплення російської економічної експансії. Нарешті, для Путіна ця поїздка стала непоганим піар-ходом перед президентськими виборами в березні.

Попіарився і наш Президент, чий підконтрольні ЗМІ

вперто втовмачували широкому заголові: майбутній лідер приїхав до майбутнього лідера. У тому, що Володимир Володимирович знову стане Президентом, а Леонід Данилович балотуватиметься втретє, здається, вже ніхто не сумнівається.

Інша справа, чиєю перемогою закінчатся наші вибори. Тим часом, Тамара Гузенкова, провідний науковий співробітник Російського Інституту стратегічних досліджень (Москва), вважає, що ймовірна зміна влади в Україні не стане перешкодою для Путіна:

— Якщо припустити перемогу найбільш проросійського політика, то йому доведеться стати більш прозахідним, ніж це декларувалося у передвиборній програмі. Так само як найпрозахідніший переможець президентських перегонів буде змушений враховувати російський фактор. Сьогодні неможливо суттєво обмежити політичні та економічні контакти між двома країнами. Якщо в Україні зміниться політична ситуація, на початковому етапі це може змінити російсько-українські відносини, та ніяк не означатиме припинення існуючих проєктів.

• Людмила ПУСТЕЛЬНИК

ВОЛОДИМИР+ЛЕОНІД... ТРЕТІЙ — ЗАЙВИЙ

Друг Володимир кращий від друга Олександра — Президент Л. Кучма змінив графік своїх зустрічей на користь російського лідера.

їни і виступає посередником у важких переговорах. Тому можна спрогнозувати, що Квасневський передзаокеанським візитом хотів почути від Кучми про його подальші плани: чи буде він балотуватися втретє, розуміння політичної реформи тощо. Як відомо, раніше польський президент висловлював своє занепокоєння подіями в Україні та внесенням змін до Конституції. Характер публікацій польської преси яскраво показує, що поляки дуже добре орієнтуються в українських політичних реаліях і оцінюють так звану конституційну реформу як спробу не допустити обрання Президентом України най-

більш рейтингового політика Віктора Ющенка.

Вочевидь, український Президент не був готовим надати відповідь про свої подальші плани, тому ця зустріч була перенесена.

Однак 23—24 січня відбулася зустріч Кучми з російським президентом Володимиром Путіним. Ця поїздка стала останнім закордонним вояжем російського президента перед виборами, які відбудуться в березні цього року. Це також підкреслює важливість нашої країни для північного сусіда. Звичайно, про результати переговорів широкому загалу повідомили зовсім мало, але безперечно

є той факт, що головним питанням зустрічі стало обговорення можливих варіантів президентських виборів в Україні. Так, заступник керівника російської президентської канцелярії з українським прізвищем Сергій Приходько заявив, що “Росія зацікавлена в збереженні в Україні політичної й економічної стабільності. А якими засобами це забезпечить нинішні керівництво України, це їхня справа”. Разом із тим він висловив впевненість у тому, що “всі політичні процеси будуть відбуватися в рамках конституційного поля”. Таким чином, російський чиновник опосередковано висловив точку зору, що дії української влади повинні хоча б зовні мати правовий характер.

• Ірина КОЛЯКА

ВІЗИТ

Ще наприкінці року в телефонній розмові з президентом Польщі Олександром Квасневським Л. Кучма домовився з ним про зустріч 20 січня на півострові Гель, де знаходиться одна із резиденцій польського президента. Однак на початку січня Адміністрація українського Президента попросила перенести зустріч на 4 квітня, коли Квасневський повинен приїхати у Київ на відкриття року Польщі в Україні. Мотивація — стан здоров’я українського Президента. Також на 5 березня було перенесено перший офіційний візит у Польщу міністра закордонних справ України Костянтина Грищенка.

Пікантності ситуації надає той факт, що найближчим часом польський президент планує візит до США. Як відомо, Олександр Квасневський є чи не єдиним західним політиком, який піклується про долю Укра-

VIP

Ще недавно йшлося про те, що в 2004-му нафта може поїхати залізницею з Бродів до Плоцька. План не втратив актуальності, бо “ми готові до реалізації цього проєкту навіть через місяць чи два”. Проте пан Зюлковський уникнув коментаря про висновок американських експертів: реверс нафтогону, на чому наполягає Росія, ставить під загрозу весь проєкт, лише приблизна вартість якого — півмільярда доларів. Але, ні на що не зважаючи:

— Ми складаємо плани на довгострокове використання цього нафтогону.

Чи може вплинути ймовірне рішення про реверс на інші українсько-польські проєкти, говорити не доводиться — і на жаль, і на щастя, — бо:

— Треба проаналізувати структуру нашого товарообігу, а її немає. Така реальність — відсутність великих стратегічних проєктів чи контрактів, товарообіг складає переважно малий і середній бізнес.

У Польщі працюють майже три мільйони українських заробітчан, кажуть журналісти, посол називає іншу цифру — від 500000 до 1000000 — і нагадує, що щороку польський кордон переминають 5000000 українців. Правова ситуація тих, що помандрували на заробітки, “залишається такою, як є за-

НАША КОНСТИТУЦІЯ — НЕ ПОЛЬСЬКА

Українські питання у Вашингтоні з Дж. Бушем обговорює президент А. Квасневський, реверс нафтогону “Одеса—Броди” “має сенс у напрямку “Одеса—Броди—Плоць”, а українська конституційна реформа не належить до польської компетенції — такими були теми спілкування журналістів із послом Речі Посполитої в Україні Мареком ЗЮЛКОВСЬКИМ.

раз, і в цій галузі не буде жодних змін”. Легалізації не передбачається.

Що буде з польсько-українськими стосунками, якщо в нас усе ж таки вирішать обирати Президента в парламенті?

— Мені важко говорити про гіпотетичні події, а те, що відбувається зараз в Україні, не потребує польських коментарів. Наш Президент не раз говорив, що у польській політичній традиції змін до Конституції можна сподіватися раз на кілька десятиків років.

Днями польський президент поїхав до США з офіційним візитом. Серед питань, порушуваних у Вашингтоні, — і “важливість України в цьому регіоні”.

Фото Г. Оберської

Минулого року Генконсульство Польщі в Україні видало 183684 візи для наших громадян, протягом січня 2004-го — 37993. 2004-й оголошено роком Польщі в Україні, у зв’язку з чим передбачається низка культурних та економічних заходів. А наступний рік стане роком України в Польщі.

• Л. П.

РЕФЛЕКСІЇ

ХТО ЩЕ НЕ ЧИСТИВ СЕБЕ ПІД ЛЕНІНИМ?

Виходить, він усе ще живий — якщо вже високий український посадовець, та ще й відповідальний за інформаційну політику в державі, та ще й з екрана Першого Національного говорить про необхідність по-новому прочитати ідейну спадщину В. І. Леніна — то кремлівська мумія таки справді добре збереглася. Не тільки в мавзолеї, на радість туристам, а й у чиновницьких головах.

Дякувати Богу й державній незалежності, нове покоління не дуже-то й знає, хто такий Ленін. Його також називали вождем світового пролетаріату, керманчем революції, хоч, узагалі-то, він — просто Ульянов, колись недовчений студент, якого відрахували з університету — ще за царя. Цар тоді не знав, із ким зв’язався, бо студент на нього розлютився настільки, що подався у велику політику. Що з того вийшло — довга і дуже сумна історія для дуже багатьох. Це я до того, що в середніх українських школах час від часу розвіюють педагогічні будні опитуваннями для школярів на тему: “Хто такий Ленін?”. Щоб потім оптимістично пореготати на педраді над найвими дитячими відповідями як-от: “це рок-музикант Ленні Кравітц”, “князь Володимир—Красне сонечко”, “наш сусід із першого поверху”. Це не той випадок, коли кепкують над невіглаством, тут хочеться полегшено зітхнути: добре, що дітям уже не треба знати про Леніна. А заодно і всім іншим.

Ба ні, виявляється, треба. Прогаляну нещодавно вирішив заповнити Іван Чиж, голова Державного комітету інформаційної політики, телебачення й радіомовлення України. У день круглої дати з дня смерті Леніна він виступив у вечірньому ефірі з екрана Першого Національного. Презентував художню стрічку про вже 80 років як небіжчика. Класичний витвір російсько-радянського кінематографа: нудотно-ідеальний Ілліч, суворий, але справедливий Дзержинський, вороги революції, на тлі неповноцінності яких ленінська лисина сяє, мов сонце. Нічого надзвичайного — все просто, як і належить стрічці, що відповідає канонам соцреалізму. Шокує тут інше — посадовець, до чіх обов’язків належить захищати інформаційний простір держави від впливу ворожих ідеологій, відкрито за них агітує.

Про “любов” Леніна до України відомо стільки, що навіть якось незручно нагадувати шефові інформаційного відомства про червоний терор і розкуркулення наших селян, муравйовські банди в Києві, розстріли і Соловки для української інтелігенції та духовенства, нарешті, 70 років комуністичної прірви. Якби не стовідсотково тверезий вигляд Івана Сергійовича в кадрі, можна було б припустити, що чоловік просто ще не відійшов від новорічно-водохрещівського застілля. От і виголосив для багатомільйонної аудиторії таке, у що спочатку й повірити важко, — треба нам, мовляв, повернутися обличчям до ленінізму. І після цього нічого не сталося — ніхто ж не оголошував про раптову відставку І. Чиж, на УТ-1 перед публікою не вибачалися за відвертий прояв маразму.

Прикметно, що російські канали до ювілею смерті колишнього керівника їхньої країни поставилися без зайвого пафосу. Згадали дату в новинах, поіронізували на тему нового способу бальзамування тлінних ленінських мощей, наступного дня забули. В Україні ж наступного дня демонстрували другу серію кіна...

• Ленін жив, Ленін живе — як не сумно.

— Наскільки категоричною може бути заява ПАРЄ про нашу конституційну кризу після недавнього візиту співдоповідачів моніторингового комітету Ханни Северінсен та Ренати Вольвєнд?

— Очевидно, що розгляд проблеми навколо подій у нашій Верховній Раді буде доволі гострим навіть у межах української делегації ПАРЕ. Зрозуміло, представники пропрезидентських фракцій і комуністи виступатимуть із позицій, ніби нічого надзвичайного не відбувається, а депутати від опозиції звертатимуть увагу на порушення Конституції, регламенту Верховної Ради і загальну тенденцію згорання демократії в Україні. Від того, як будуть налаштовані інші учасники ПАРЕ, залежатиме її остаточне рішення. Враховуючи історію складних стосунків України з Парламентською Асамблеєю, її основним сигналом буде стурбованість нашою ситуацією. Сумніваюся, що буде прийнято рішення про призупинення членства, а тим більше, виключення нашої держави з Ради Європи. Якщо євроспільнота зацікавлена в тому, щоб впливати на якусь країну, члена Ради Європи, то треба, щоб ця країна принаймні належала до цієї структури. Якщо країна поза межами інституції, як Білорусь, то про якийсь вплив говорити не доводиться, бо немає важелів. Інша справа, як ставиться країна до цих важелів. Та я не думаю, що це в інтересах України — бути поза межами Ради Європи.

На мою думку, українське МЗС обрало не зовсім правильну тональність і не найкращим чином відреагувало на коментарі співдоповідачів моніторингового комітету ПАРЄ, розцінивши їх як втручання у внутрішні справи держави. Гадаю така реакція була нав'язана президентською Адміністрацією. Потрібно давати аргументовані відповіді, а не відкидати оцінки, навіть якщо вони неприємні.

— Усе ж таки, які важелі впливу може застосувати Рада Європи до України?

— Опосередковано вони вже задіяні — і під час візиту співдоповідачів, і тим, що питання включено до порядку денного ПАРЕ. Структура Ради Європи доволі складна, рішення приймається лише після того, як його приймає виконавчий орган, комітет, що складається з представників уряду. Якщо комітет Ради Європи схвалює рекомендації Парламентської Асамблеї, то лише в цьому випадку може бути рішення. Але наразі чи можна сподіватися схвалення найрадикальніших рішень стосовно України. У кінцевому варіанті документа Верховній Раді й уряду України вкажуть на відхід від демократичних стандартів.

— Припустимо, у нас спрацює найгірший варіант конституційної реформи, який суттєво обмежує права виборців. Як реагувати-

муть у цьому разі європейські та світові структури?

— По-перше, треба усвідомити, що головний наслідок усе ж таки відчуватимуть українці, а не Захід. Україна буде відкинута щонайменше років на десять у своєму демократичному розвитку. Звичайно, це позначиться і на двосторонніх відносинах, і на багатосторонньому рівні. Однозначно, нас чекатиме замороження стосунків з Європейським Союзом, про жодне членство у ньому не можна буде й мови вести, такого ж слід сподіватися й від НАТО. За винятком тих випадків, коли Україна з прагматичної точки зору буде корисним партнером — маю на увазі місію в Іраку.

Варто також сподіватися серйозних проблем із Радю Європи. Оскільки ОБСЄ

ЕКСКЛЮЗИВ

**«МИ МАТИМЕМО
СЕРІОЗНІ ПРОБЛЕМИ
В ЄВРОПІ, ЯКЩО ПОГОДИМОСЯ
НА ПРЕЗИДЕНТСЬКУ РЕФОРМУ»**

Між імовірними президентськими виборами в стінах парламенту і таким же ймовірним слагаючим для українського бізнесу на європейські ринки існує безпосередній зв'язок — вважає народний депутат, дипломат Борис ТАРАСЮК. Зрозуміло, що реакція Заходу на порушення виборчих прав в Україні не обмежиться тільки згоранням торгівлі.

не відіграє такої важливої ролі порівняно з іншими інституціями, то очевидно, що її реакція не матиме надто серйозного впливу. Негативний сценарій дається взнаки торговельно-економічними взаєминам із Євросоюзом. Нинішня тенденція розвитку цих відносин доволі позитивна — вона майже двічі випереджує показники з Росією. Вже найближчим часом Європейський Союз може стати найбільшим торговельним партнером України. Чи зацікавлений український бізнес у перешкодах на шляху до емких, платоспроможних і водночас вимогливих європейських ринків? Звичайно, ні. Особливо, з огляду на те, що переважна більшість української експортної продукції поставляється в країни, що незабаром стануть членами ЄС. Український бізнес стоїть перед дилемою — або втрачати ці ринки, або боротися за їх збереження, що однозначно немож-

ЛЕМИ ПОГОДИМОСЯ ЬКУ РЕФОРМУ»

**виборами в стінах парламенту і та-
українського бізнесу на європейській
- вважає народний депутат, дипло-
реакція Заходу на порушення ви-
тільки згортанням торгівлі.**

ливо у разі погіршення стосунків з Євросо-
юзом. Навряд чи наша промисловість зможе
компенсувати втрати на ринках третіх країн
світу і Росії. Остання є нашим конкурентом,
звичайно, вона не зацікавлена у компенсації
українських втрат. Нарешті, російський ри-
нок не є настільки платоспроможним, хоч,
звичайно, і не є вибагливим.

Серед негативних наслідків обмеження стосунків із Заходом може бути й подальша експансія російського капіталу в Україні та захоплення контролю над ключовими галузями нашої економіки. Очевидно, що й політично українське керівництво дедалі більше тяжітиме до Росії, це у свою чергу спричинить подальші наші поступки на користь Росії. Питання виникатиме лише щодо ступеня цих поступок — чи зачеплять вони найважливіші економічні інтереси України і незалежність зовнішньої політики.

— Ви не згадали про ймовірний тиск офіційного Вашингтона у випадку найгіршого сценарію.

— Тиск базується на наявних важелях. Якщо немає важелів впливу, то нема й результату. Взаємини на рівні глав держав зведені до нуля. Хоча торговельно-економічні відносини й рівень інвестицій достатньо великі, щоб розглядати їх як важіль. Питання полягає в тому, чи США владують до їх застосування як засобів впливу. Врешті-решт, США самі попередні президентських виборів, і навряд чи адміністрація Буша приділятиме Україні багато уваги. Тому я не сподіваюся якогось серйозного політичного тиску Вашингтона.

— Тим не менше, чи можна розраховувати на таку ж активну моральну підтримку Заходу українському опозиційному лідерові на президентських виборах, як це було продемонстровано в Тбілісі?

— Не буду посилаючись на реакцію на подібні запитання з боку глав західних дипломатичних представництв. Внутрішньополітична ситуація в Україні та Грузії дуже відрізняється, так само як і керівники обох країн. Я не підтверджую тези про те, що Саакашвілі допомогли з Грузії. Якщо хтось із Заходу хотів би допомогти Грузії, це спрацювало б. Це велика країна. Вона потребує великої зовнішньої влади. Сподіватися на Грузію не варто. Усім державам треба допомогти збройними силами тут тримати ситуацію. Це не сила.

Докладніше про політичного Співробітництва, який Ви очолюєте, був серед ініціаторів неформального початку року Польщі в Україні. Чи можна сподіватися, що цей рік внесе якісь корективи у наш зовнішньо-політичний курс?

— Об'єктивно він має такий потенціал, але все залежатиме від того, який сценарій візьме гору в Україні. У разі негативного Польща не зможе абстрагуватися від своїх очевидних двосторонніх інтересів і пріоритетів розвитку стосунків з Україною. Зрозуміло, що Польща не може не враховувати позицій Європейського Союзу. Негативний сценарій відповідно позначиться й на розвитку стосунків між Україною та Польщею, і вплив року Польщі на наші взаємини буде мінімальним. У разі ж нормального, демократичного розвитку ситуації в Україні, рік Польщі позитивно впливатиме на українську політику — і зовнішню, і внутрішню. Хотілося б вирити, що в 2004-му поляки більше і кращого дізнаються про Україну. Бо інформації бракує саме польському суспільству — самі поляки визнають, що з їхнього боку є більше упередженості й стереотипів.

● Людмила ПУСТЕЛЬНИК

ПАТРІАРХ ФІЛАРЕТ: «СЛОВО БОГА НЕЗМІННЕ І СИЛА ЙОГО НЕЗДОЛАННА»

Закінчення. Початок на с.1

А поки що перед українським православ'ям стоїть проблема об'єднання. Хто з ким повинен об'єднуватися: Українська Православна Церква Київського Патріархату з УПЦ Московського Патріархату? Чи навпаки — УПЦ Московського Патріархату з Київським Патріархатом? Якщо припустити, що УПЦ Київського Патріархату піде на об'єднання з Московським Патріархатом, чого Москва дуже бажає, то це означає, що не тільки ніколи не буде незалежної, тобто помісної, автокефальної Української Церкви, але й Україна знову може втратити свою державність. Тому вихід може бути тільки один: УПЦ Московського Патріархату повинна об'єднуватися з Київським Патріархатом.

Чи підє УПЦ Московського Патріархату на об'єднання з Київським Патріархатом? Виходячи із сьогодишньої ситуації, треба відверто сказати: ні! Церква Московського Патріархату не може самостійно прийняти такого рішення, хоча вона й називає себе "самостійною і незалежною". А Московський Патріархат не погодиться на відокремлення від нього Української Церкви, виходячи із

політичних інтересів. Ми добре знаємо, що Росія хоче всіяко посилити свій вплив на Україну.

Але все це — наші людські міркування. Ми не знаємо думок Божих. Прикладом може служити розпад Радянського Союзу. Керівники Кремля не планували такого розвитку подій, але Бог судив інакше — і Радянського Союзу не стало. Так може статися й стосовно Церкви.

Ми повинні усвідомлювати, що в Українській державі є помісна Українська Православна Церква. Це — УПЦ Київського Патріархату. Вона не тільки стала потужною Церквою в Україні, але з року в рік набирає сили й розширюється. Розширюється, але поволі. Чому поволі? Тому що наша влада часто не тільки не сприяє зростанню помісної православної Церкви, а навпаки, гальмує цей процес, хоч усім відомо, що наш Президент неодноразово заявляв, що в Україні повинна бути єдина помісна Українська Православна Церква.

Влада заявляє, що на сьогоднішній день УПЦ Московського Патріархату за кількістю парафій складає більшість. Київський Патріархат за кількістю парафій є другою в Україні Церквою, трохи меншою за Мос-

ковський Патріархат. Але за кількістю прихильників, згідно з опитуваннями українських, європейських і російських соціологічних служб, Київський Патріархат майже вдвічі більший за Московський. А влада все-таки вважає, що Московський Патріархат складає більшість, а Київський — меншість.

І ось наша влада ставить запитання: кому вона повинна сприяти — більшості чи меншості. Більше того, вона ставить і друге запитання, а чи повинна вона сприяти тому, щоб меншість стала більшістю? Якщо розшифрувати це запитання, то воно означає: чи повинна влада сприяти тому, щоб Київський Патріархат став більшістю, а Московський — меншістю? Відповідь: ні! Виходить, що на словах — Українській державі потрібна своя помісна Церква, а на ділі — підтримується чужа Церква, Церква іншої держави.

Яка позиція стосовно Української Православної Церкви Вселенської Патріархії? Діаметрально протилежна позиції Московської Патріархії. Вселенський Патріарх вважає, що Українська Церква повинна бути автокефальною, тобто незалежною. Переговори, які почалися у 2000 році за участю Київського Патріархату й

УАПЦ, через непримиренне ставлення Московської Патріархії перетворилися на переговори між Константинополем і Москвою і зайшли в глухий кут. На сьогодні Вселенська Патріархія має великі проблеми з Єлладською Церквою, і тому їй не до проблем українських Церков, коли свої ближчі і болючіші. Московська Патріархія намагається використати цю ситуацію на свою користь.

Ми переконані, що Бог благословив бути Україні незалежною державою. Якщо це не так, то наші душі і серце звивають до Бога: Господи, Боже, навіщо Ти дарував нам незалежність?! Неже тільки для того, щоб через деякий час нам, українцям, знову повертатися в духовну, економічну й політичну неволю? Ми не віримо в це! Ми знаємо, що слово Бога незмінне, і сила Його нездоланна. Тому ніякі ні зовнішні, ні внутрішні ворожі сили не переможуть Божого Провидіння. Україна є і назавжди залишиться незалежною державою.

І якою б складною не була політична та економічна ситуація, якою б не була соціальна напруга в Україні, це не зможе змінити вільний і демократичний вибір українського народу, який він зро-

ДУХОВНИЙ ПРОСТІР

бив на референдумі в 1991 році. Україна має могутню українську інтелектуальну еліту, має молоде покоління, яке не знає "египетської" неволі, має свою Помісну Українську Церкву. Єднання української інтелігенції та Церкви, всього українського суспільства не подолають ніякі супротивні сили. Якими б вагомими не були сьогоднішні негаразди в Україні, вони не вічні. У цьому гріховному світі все минає. Прийде час, і Україна вийде на широкий європейський простір. Треба мати велике терпіння і тверду волю змінювати все на краще.

На завершення я хочу ще раз висловити щиру подяку за те, що ви прийшли привітати мене з ювілеєм — сімдесятип'ятиріччям від дня народження, за ваші добрі побажання.

Нехай милостивий Господь да-
рує всім нам міцне здоров'я, нат-
хнення у творчій праці, благополуч-
чя в житті і зберігає на многії літа.

- Публікація заключного слова на урочистій академії з нагоди 75-ліття, яка відбулася в Національній філармонії 23 січня 2004 року.

«МОЇ КОНЦЕРТИ — ЦЕ ВИСТАВИ. В ОСНОВІ КОЖНОЇ Є ДРАМАТУРГІЯ І КОНФЛІКТ»

ІМЕНА

Знайомства та зустрічі бувають або випадковими, або знаковими. Випадкові — це ті, що не залишаються у пам'яті надовго. Знакові — нагадують теплішому серцю про те, про що хочеться ще поговорити чи зустрітися з людиною, яка зачепила твою уяву: чи то співзвучністю роздумів, чи оригінальним викладом думки. Словом, чимось, що породжує магнетичне бажання з'ясувати детальніше, “що в імені твоїм”.

Розмова з режисером Олегом МАРЦИНІВИМ може бути цікавою для наших читачів не лише тому, що відбулась у дні святкування Різдва.

Отже, відбулась остання новорічна дитяча вистава “Радуйся, Земле, Коляда іде!”, і головний режисер та весь творчий колектив мали найвищу винагороду за працю — аншлаги протягом десяти днів. Тридцять вистав, що не принесли розчарувань ані дітям, ні дорослим.

Тож пан Олег у доброму настрої та гуморі розповів про свої творчі здобутки. Починаючи з тих далеких років, коли довелося починати навчання, визначатися в поглядах і знаходити власний творчий почерк. А він у цього режисера — виразний і самобутній, прочитується в усьому, за що б не взявся.

— **Пане Олеже, Ви — один із яскравих концертних режисерів, а за творчою завантаженістю протягом останніх років ще й максимально реалізовані як митець. Що за цим стоїть? Освіта, credo? Чи Ви працюєте за покликом душі, “на інтуїції”?**

— У 1954 році я закінчив Харківський інститут мистецтв, а в 1982-му — вищі режисерські курси в Москві. Вчився і в БДТ у Петербурзі у Юрія Олександровича Товстоногова. За своє життя поставив чимало вистав — від “Гамлета” до Булгакова і Мольєра... Ставив їх в українських театрах. А крім театральної режисури, паралельно займався ще й концертною, але не традиційно, як її розуміють концертні режисери, — тобто, номер за номером поставили — і це вже те, що треба... Ні, мені такі концерти робити не цікаво і такою концертною режисурою я не займаюся. Мене завжди цікавить дійство на певну тему. Тому я шукаю сюжет під визначену тему, і вже під нього розробляю конфлікт дійства. Під конфлікт підбираю певні художні колективи, певні номери... А якщо не можу підібрати потрібного з матеріалу, що є в репертуарі артистів, то починаю формувати новий репертуар, ставлю перед акторами певні завдання і формую їх відповідно до задуму. Звичайно, така режисура складна, вона потребує дуже багато роботи з колективами, з акторами, потребує створення гармонії поміж усіма колективами та учасниками, об'єднаними тим чи іншим дійством. Композитори та художники — також його учасники. Тобто, від співака до національного колективу — всім доводиться поступитися своїм індивідуальним творчим інтересом, не наполягаючи на апробованих номерах. Щоб органічно ввійти у виставу, доводиться дещо змінити, дещо скоротити чи й просто переробити все заново.

— **Відомо, що для Вас, як режисера, пріоритетною є особистість актора. У чому це проявляється, і як Ви працюєте з творчими особистостями індивідуально і комплексно?**

— Так, я за своє життя поставив багато концертів, але ін-

дивідуальної роботи з тим чи іншим виконавцем, коли у цьому є потреба, й досі не уникаю. Навіть у тяжкі часи цензури “пробивав” українськомовні вистави, великі концертні майданні дійства, у яких відстоював українські традиції, українські сюжети. Будував їх на основі фольклору. Це були такі масові дійства, як Масляна, яку я традиційно, протягом п'ятнадцяти років, проводив на Виставці народних досягнень. Робив навіть Вечірню Масляну як квінтесенцію цього дійства, яке відбувалося вже при певному освітленні, з використанням піротехніки, тощо. Усе це було з кіньми, саньми, певними персонажами... Насамкінець палало Оруддоло, що залишало неповторний здоровий образ, ознаку саме цього свята. Це було величезне багаття, яке закінчувалося феєрверком від багаття, що стріляло на всі боки вогняними блискітками. Людей збиралося тисячі, були навіть такі, що й досі питають: “А де Ваші Масляні?” Пам'ятають...

Робив і масові новорічні дійства, тоді ще — не на Майдані Незалежності. Звичайно ж, українською мовою та в українській традиції. Сценарії в ті часи затверджувалися нелегко, вони читалися, проходили кризу усі різновиди партійних чистилищ, але мені вдалося переконувати чиновників і робити те, що на душу лягало і йшло від серця.

А ще я робив вертепи, які колись демонструвалися на Майдані, а потім і на Михайлівській площі таке дійство відбулося, але зараз уже чомусь Управління культури не запрошує мене до участі. Зайняті інші режисери, що, як правило, не подають цей матеріал як глибоко традиційне і надзвичайно багате духовне та інтелектуальне дійство. А шкода.

— **Ваші роботи позначені глибиною знань та форматом подачі. Як Ви вивчали традиційний фольклор та традиції святкування? У кожному разі, — це надзвичайно багата палітра знань регіональних звичаїв.**

— Усе життя вчився, бо для

того, щоб поставити той же Вертеп, треба мати великі напруження. І тут мої претензії до сучасних “вертепоборів” прості — ними все вже настільки вихолощене, що стало схожим на той продукт, який відрізняється від натурального штучною якістю та смаком. Для того, щоб різдвяна вистава стала справжнім дійством, потрібно мати костюми, реквізит, і, перш за все, бути глибоко в матеріалі. А так поставити, щоб колядки за колядками, шедриві за шедривами і говорити про те, що це різдвяне дійство, — просто смішно. Навіть у дитячій виставі, яка щойно пройшла, я свідомо не зловживав, а просто вкраплював фрагменти різдвяного дійства, бо діти — це діти, і вони тут різні, більшість просто не готова до сприйняття такого матеріалу взагалі. Вертеп треба ставити відповідально. Принаймні для мене, як режисера, це завжди було відповідальною роботою. Думаю, що наступного року зробимо суто вертепну виставу, яка визріла в моїй уяві. Першу свою вертепну виставу я робив на базі клубу заводу “Більшовик” із філармонічним гуртом “Веселі музики”. Це був 1987 рік. Потім ми об'їхали з нею всю Україну. Скрізь, де ми її не грали, були аншлаги. Навіть західні регіони, де ми побували, були у захваті від неї. Я сам у власному архіві маю до десяти тисяч колядок із різних регіонів. Якщо цим зайнятися серйозно, то цих вистав із регіональними особливостями може бути безліч. Адже кожна місцевість мала свої різновидності подібних дійств. Я збираю всі ці сценарії, але переконуюсь, що та квінтесенція моїх досліджень є максимально правильною. Вертеп має народно-філософське підґрунтя, тому близький будь-якому українському глядачеві. Зроблений у жанрі народно-філософської драми.

— **А як Ви підбирали акторів до цих дійств? Хто це були і чи Ви продовжуєте співпрацювати з цими людьми зараз?**

— Так, багато хто залишився зі мною і понині. Це вже інші люди, бо за час, що минув, вони

позакінчували театральний інститут, стали і режисерами, й акторами театрів, але охоче погоджуються на мої пропозиції попрацювати в тій чи іншій концертній виставі. Для них мої роботи стали своєрідною школою, і я дуже добре знаю, чого можна вимагати і досягти з кожним із них. Це моя своєрідна творча команда. Їх усього чоловік п'ять-шість, але вони є. Вони знають матеріал, відчувають його і з великим задоволенням збираються, коли є можливість попрацювати разом.

— **Які власні постановки, здійснені останнім часом, відзначає?**

— Є такі. Поставив концертну виставу “Військо українське”, яка дуже сподобалася і військовим, і публіці. Думаю, тому, що в основу сценарію було покладено всю історію українського війська. Задіяно було до двох із половиною тисяч чоловік, але сама вистава вийшла досить короткою — година двадцять хвилин. У ній представлені витоки, історія українського війська, збройних сил. Були задіяні кращі співаки й національні колективи, і колективи та артисти, що працюють у Збройних силах України. З кінорядом, відеорядом...

А до Дня української міліції я також поставив не традиційний концерт, а виставу, яка дуже сподобалася. Називалося це дійство “Народ — міліція — партнери”. Основною темою було те, що без взаємоповаги міліції та народу ми ніколи не побудуємо справжньої міцної держави.

На цьому вечорі були присутні не лише наші правоохоронці, але й інтерполівці, які високо оцінили виставу.

Ці дві роботи велися, починаючи з весни, а відбулися у грудні.

— **Що Ви відчуваєте зараз, уже після трьох успішних вистав?**

— Задоволення від перевтоми. (Щасливо посміхається!)

Розмову веде
Леся САМІЙЛЕНКО

фото Г. Оберської

ЕТНОДИСКОГРАФІЯ

ДЖЕРЕЛА МАЙБУТНЬОГО

Україна — край чи з не найбільш розмаїтою і, на щастя, ще збереженою народом традиційною музичною культурою. Проте на межі тисячоліть вона знаходиться перед необхідністю фіксації та збереження принаймні окремих найяскравіших зразків своєї традиційної музики.

Єдиною організацією в Україні, що здійснює роботу, спрямовану на рекреаційне відродження достеменно традиційних форм народної духовної культури на науковій основі, довгий час була Українська експериментальна лабораторія фольклору (УЕЛФ). Вона й досі (в останні три роки у тісній співпраці з ГО “Арт-Екзистенція”) об'єднує зусилля науковців-фольклористів.

Науково-творча концепція УЕЛФ унікальна тим, що спирається на сучасний технічний та науковий рівень, використовує найпрогресивніші методики підтримки, реставрації та наукової реконструкції традиційних форм української культури, а також видає ці матеріали.

УЕЛФ засновано 1993 року. Вона стала наступницею організованого у 1989 р. відділу фольклористичних досліджень (ВФД) Українсько-Канадського СП “Кобза”.

В результаті 14-річної діяльності ВФД УКСП “Кобза”, УЕЛФ проведено близько ста фольклорних експедицій по всій території України, записано близько 820 годин автентичної музики, в тому числі й від її природних носіїв — людей старшого віку. На підставі зібраного матеріалу виготовлено 160 годин “чистої музики”, записаної на високоякісній цифровій апаратурі і випущено (1997 р.) на касетах 20 унікальних аудіопрограм (тривалістю 1 година кожна) під загальною назвою “Традиційна музика українців”, які фіксують автентичні співи та музику різних регіонів України. Завдяки цим касетам, українську традиційну автентичну музику почули у Франції, США, Росії, Польщі, Словаччині, Канаді, Великій Британії, Німеччині, Аргентині. Випущено також три CD із серії “Традиційна музика Полісся” (спільний проект УЕЛФ та Міністерства з надзвичайних ситуацій України, який дозволив зафіксувати автентичну музичну творчість умиротворених Чорнобилем районів). Записи здійснено на високоякісній цифровій DAT(Digital)-апаратурі провідними українськими етномузикологами.

У 2000 році УЕЛФ у співпраці з ГО “Арт-Екзистенція” та ін. науковими й культурологічними інституціями України започатковано серію мультимедійних публікацій “Моя Україна. Берви”, перші з альбомів якої під назвами “Берви. Український традиційний фольклор”; “Зелений шум Полісся. Традиційна культура Поліського краю”; “Українська епічна традиція” (мультимедійний формат); “Над річкою Карайцем”. Пісенна традиція с. Рівне Муровано-Курило-виського р-ну Вінницької обл.; “Гей, на Чорному морі”. Микола Будник (народна бандура); “Кобзарсько-лірницька традиція”. Тарас Компаніченко (народна бандура, ліра — формат CD), не встигнувши побачити світ, одразу стали мультимедійними “бестселерами”. Наклад — 1000 прим.

Іде робота над наступними проектами цієї серії: “Традиційна культура Українських Карпат”, “Колискові пісні” та ін.

Створено віртуальний “Інтернет-клуб етнічної музики”.

Напрацьований матеріал та безцінні неопубліковані зразки згаданого аудіофонду давно вже пропонуються різним державним та громадським організаціям як додатковий ілюстраційний додаток до навчальних програм з історії, географії, краєзнавства, мови й літератури, музики, образотворчого мистецтва, але поки що “віз і нині там”.

Дана публікація має своїм завданням подати інформацію про існуючі в Україні цифрові (Digital) записи української традиційної музики з метою інтенсифікації процесу їх фонографічного видання у форматах аудіокасет, CD, AVE-004-CD EXTRA та ін. і створення на цій базі “Фонохрестоматії традиційної музики українців”.

Михайло ХАЙ,
фольклорист, кандидат мистецтвознавства,
президент УЕЛФ, доктор НМАУ

ПОСТАТЬ

УКРАЇНСЬКЕ КОРИННЯ «РЕНТГЕНІВСЬКОГО» ПРОМІННЯ

Ім'я Іван Пулюй вам щось говорить? А ім'я Рентген? «Звичайно, що так, — адже він винайшов «рентгенівську трубку», яку зараз використовують у всіх лікарнях і яка у свій час започаткувала нову віху в розвитку медичної науки», — відповісте ви, навіть не підозрюючи, що справжнім відкривачем так званих «Х-променів» був наш земляк, той самий Іван Пулюй.

Не раз так бувало, що українська земля народжувала геніїв і легко дозволяла іншим привласнювати їхню (та й свою) славу...

Складною була доля українського вченого. Народився він 2 лютого 1845 року на Тернопільщині в родині священика. Після закінчення в 1864 році класичної тернопільської гімназії, пішки вирушив до Відня. Закінчив теологічний та філософський факультети Віденського університету. Ще в студентські роки став одним з організаторів українських студентських об'єднань у Відні.

Разом із Пантелеймоном Кулішем та Іваном Нечуєм-Левицьким Іван Пулюй переклав з давньоєврейської на українську мову Псалтир та з грецької — Євангеліє, а 1871 році у Відні вперше опублікував молитовник українською мовою.

Проте основна увага вченого була прикута до наукових дослідів. У 1876 році здобуває ступінь доктора філософії і пов'язує свою дослідницьку діяльність із Страсбурзьким університетом, де викладає нові на той час дисципліни — механічну теорію та кінетичну теорію газів.

Досліджуючи природу «холодного світла», Пулюй іще задовго до К. Рентгена, у 1881 році, винаходить прилад, який виробляє «Х-промені». Ці трубки стають відомими як «лампа Пулюя», їх починають виготовляти серійно. Одну з них Пулюй особисто дарує Рентгену. Саме Пулюй, а не Рентген, продемонстрував здобуті за допомогою цих трубок знімки зламаной руки тринадцятирічного хлопчика та руку своєї доньки, під яку було покладено шпильку. Остаточні результати досліджень Пулюя були опубліковані у «Записках» Імператорської Академії наук 1880—1883 рр., а згодом вийшли окремою книгою, яку Лондонське Королівське товариство визнало за одне з найвидатніших досягнень світової науки. І все це за сім років до так званого відкриття кінця століття Конрада Рентгена.

Пулюй не запатентував свого винаходу, і, як буває у таких випадках, лаври винахідника дісталися іншому. Ось і виходить, що рентгенівське випромінювання має українське походження, проте світ, та й сама Україна, про це майже нічого не знають.

Помер учений 31 січня 1918 року в Празі. Зараз його ім'я присвоєно Тернопільському технічному університету. І хочеться сподіватися, що незабаром здійсниться пророцтво П. Куліша стосовно І. Пулюя: «Про людину, що просвітила розумом науку й духовність, заговорить невдовзі з величезною повагою не лише Україна, а й світ».

А ЗНАЄТЕ, ЩО...

“Страшний” день — 29 лютого — вперше “з’явився на світ” 45 року до Різдва Христового. Саме цього року давні римляни вперше відзначили згадану дату завдяки реформі календаря, яку провів Юлій Цезар за порадою єгипетського астронома Сосигена. Відтоді кожні чотири роки в лютому до звичних 28 днів додаємо ще один. І так тривало до 1582 року. Наприкінці XVI століття була здійснена наступна реформа календаря, за якою високосні роки постарому наступали кожні чотири роки, але було внесено уточнення: столітні роки з тих пір вважаються високосними лише в тих випадках, коли вони діляться на 400, тобто 1600 і 2000 рік — високосні, а 1700, 1800 та 1900 — ні.

НЕ ТАКИЙ СТРАШНИЙ КАСЬЯН

Так уже склалося, що високосний рік вважається нещасливим, а день 29 лютого — особливо небезпечним. За церковним календарем на це число припадає день святого Касьяна. Саме на Касьяна селяни намагалися не виходити з хати в першій половині дня, бо вірили, що жадібний, заздрисний Касьян має недобрий погляд, ходила навіть приказка: “Касьян на що погляне — все в’яне”, деякі місцевості мають повір’я, що цей святий має владу над усіма вітрами і може наслати мор на людей і худобу.

Кілька народних легенд оповідають, чому день святого Касьяна припадає лише раз на чотири роки. За першим переказом, Касьян спочатку був святим янголом, потім продався дияволу. Але невдовзі покався і знову був прийнятий у святі. Однак з обережності Господь усе ж таки не наблизив його до себе, а приставив до Касьяна ангела-охоронця, котрому наказав закувати святого в ланцюги й бити його три роки важким молотом у чоло, а на четвертий відпускати на волю.

За іншою легендою, селяни не любили Касьяна, бо він був байдужим до бідного люду. “Од-

ного разу Касьян разом із Миколаєм Чудотворцем ішли дорогою і зустріли селянина, у якого віз загруз у болоті. “Допоможіть”, — попросив чоловік. На що Касьян відповів: “Не можу, ще забрудню свою ризу, — як мені тоді в рай прийти й на очі Господу показатися?” Миколай же, не кажучи й півслова, допоміг селянину витягти віз. Коли святі прийшли до раю, побачивши їх, Бог запитав: “Де це ти, Миколо, забруднився?” “Я, — каже Чудотворець, — селянину віз допомагав із болота витягнути”. “А в тебе чого риза чиста, адже ви йшли разом?” — запитав Господь у Касьяна. “Я, Боже, боявся ризу забруднити”. Не сподобалася ця відповідь Богу, і він визначив: бути Касьяну іменинником раз у чотири роки, а Миколаю, за його доброти, — двічі на рік”.

Ця легенда найбільш поширена серед православного люду, однак існує ще один переказ. “Святий Касьян три роки підряд у свої іменини був п’яний і тільки на четвертий одумався і святкував день свого ангела у тверезому стані — тому й належить йому бути іменинником через три роки!”

У народі вважають, що рік, у

СВЯТЦІ

якому господарює Касьян, обов’язково нещасливий, бо всі лиха, що зібралися за чотири роки, вирвуться на поверхню.

Однак не потрібно лякатися й змінювати плани, які ви намітили. Потрібно лише поглянути на високосний рік без упередження. По-перше, у цьому році нам пощастило — ми матимемо можливість прожити додаткові 24 години. По-друге, 29 лютого — це день усе ж святого, і якщо відкинути всі народні забобони, то саме Касьян Римлянин (435) влаштував жіночий і чоловічий монастир, написав багато книг, бесід, творів про духовну діяльність во славу Божу, за це його й канонізували. По-третє, не варто боятися високосних років, може, ми просто неправильно трактуємо слово. Прочитайте уважно: “Високосний” — “високі коси”, тобто високі хліба. Отже, “не такий страшний вовк, як його малюють”. А зважаючи на те, що це рік мавпи, то пропоную зробити дешо мавп’ячий жест — показати язика всім неприємностям і з усмішкою та високо піднятою головою йти вперед.

29 ЛЮТОГО — КАЛЕНДАРНІ ЦІКАВИНКИ

1288 — У Шотландії вступив у силу закон: чоловік, котрий відмовився одружитися з жінкою, яка зробила йому пропозицію, зобов’язаний був заплатити штраф. На превеликий жаль багатьох жінок, цей закон діяв лише у високосні роки, та й, до того ж, був обмежений однією умовою: “Будь-яка дама, яка йде свататися, повинна надіти нижню сорочку з багряної фланелі так, щоб край її був добре видний”. От і маємо: ніби хоробрий народ — шотландці, а багряної сорочки бояться.

1504 — “Ученому світ, а невченому тьма”. Майже буквально підтвердив правильність цієї приказки Христофор Колумб. Під час своєї четвертої експедиції до Америки він пристав до берегів Ямайки, щоб поповнити запаси продовольства та води. Але аборигени були зовсім не ласі до дзеркалец та різних дрібниць, якими спокушали європейці місцеве населення, і зустріли мандрівників вороже. Однак Колумб, який добре знав астрономію, пригрозив залишити ямаїців без місячного світла. Уночі відбулося повне місячне затемнення, а на ранок кораблі експедиції були забезпечені всім необхідним. Отак, завдяки знанням, мореплавець постав перед “темними” тубільцями як всемогутній бог, що забрав місяць і знову повернув його на законне місце.

1940 — Пройшла чергова оscarівська церемонія нагородження. Вісім почесних статуеток отримав фільм “Віднесені вітром”. А американська кіноактриса Хетті Макдaniel стає першою негритянкою, удостоєною премії “Оскар” (у номінації “Краща актриса другого плану”).

АНОНС

РІЧНИЦЯ ОДНОДУМЦІВ

24 січня у київському Будинку звукозапису було тепло і затишно, пишно й урочисто. Відзначалася річниця творчих зустрічей зі

фото Г. Оборської

слухачами засновників та творців Каналу духовного відродження Радіо “Культура”.

Саме на Радіо “Культура” відроджено таку форму, чи то пак — формат, що не є новаторством у радіожурналістиці, але, без перебільшення, — однією з найефективніших форм спілкування радіожурналістів та гостей програми з небайдужими до проблем духовності радіослухачами.

Леонтій Антонович Даценко (віце-президент Національної радіокомпанії України, директор каналу Радіо “Культура” визначає це як намагання досягнути ситуації, коли провідники ідеї, тобто творці каналу, залучають до співпраці якомога ширшу аудиторію, що резонує ці ідеї. Найефективнішим механізмом і є прямий ефір.

Детальніше про подію святкування річниці духовних провідників читайте у репортажі наших кореспондентів у наступному номері тижневика.

Леся САМІЙЛЕНКО

ДЕНЬ АНГЕЛА

ІМЕНІННИКИ ЛЮТОГО

1 лютого — Сава, Макар, Федір
2 лютого — Інна, Римма, Юхим
3 лютого — Валеріан, Максим, Агнія, Євген
4 лютого — Макар, Тимофій
5 лютого — Геннадій, Климент
6 лютого — Іван, Герасим, Сенія
7 лютого — Олександр, Віталій, Григорій, Фелікс, Пилип
8 лютого — Аркадій, Іван, Йосип, Марія, Семен, Федір
9 лютого — Іван
10 лютого — Єфрем, Феодосій
11 лютого — Герасим, Гнат, Лаврентій, Роман, Юліан, Яків
12 лютого — Василь, Іван, Петро, Григорій
13 лютого — Віктор, Іван, Микита
14 лютого — Петро, Трохим
16 лютого — Адріан, Ганна, Влас, Микола, Роман, Семен
17 лютого — Кирило, Микола, Георгій
18 лютого — Агафія, Макар, Феодосій
19 лютого — Максим, Марія, Марфа, Христина, Юліан
20 лютого — Лука
21 лютого — Федір, Захар, Сава
22 лютого — Геннадій, Панкрат, Никифор, Інокентій
23 лютого — Ганна, Валентина, Поліна, Порфирій, Прохор
24 лютого — Всеволод, Гаврило, Дмитро, Влас
25 лютого — Олексій, Марія, Євген, Антон
26 лютого — Зоя, Світлана, Семен, Степан
27 лютого — Кирило, Костянтин, Михайло, Федір
28 лютого — Єфросинія, Онисим
29 лютого — Касьян

Сторінку підготувала
Олена БРЕЗЦЬКА

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

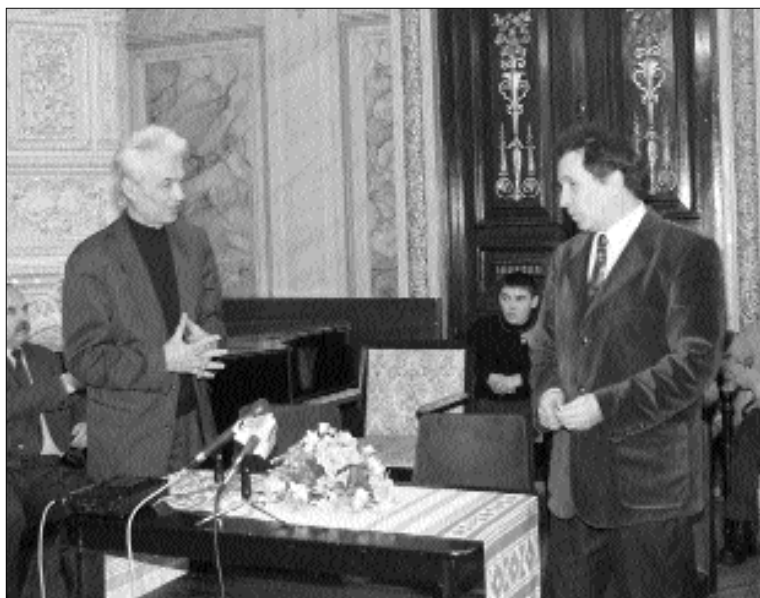
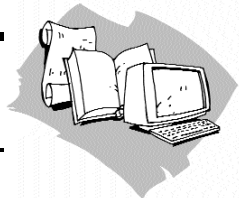
Реєстраційне свідоцтво KB № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редактори: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ючук.
Комп’ютерна верстка: Ірина Шевчук, Олег Бесський.

Адреса редакції: Завулок Музейний, 8, Київ-1, 01001.
Тел./факс 228-01-30. Е-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

Борис Списаренко та Анатолій Мойсієнко

ПОСІЯНІ

Леонід Кореневич

Андрій Топачевський

Микола Нестерчук

У Будинку літераторів відбувся «круглий стіл», присвячений 122-й річниці від дня народження Івана Огієнка (митрополита Іларіона) — видатного ієрарха Української Православної Церкви, перекладача українською мовою Святого Письма, відомого вченого, педагога, публіциста, архівознавця, бібліографа, визначного державотворця доби Директорії, члена Уряду УНР в Україні й на еміграції, громадського діяча, поета, драматурга, редактора, мецената, видавця, науковця-філолога і філософа. Організований Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка «круглий стіл» зібрав коло однодумців — учених, письменників, педагогів зі своїми учнями, студентів, просто зацікавлених людей.

Ім'я Івана Огієнка перебувало під суворою забороною, і лише після проголошення Незалежності України «пішло в народ». Цьому сприяв, насамперед, український переклад Біблії, здійснений митрополитом Іларіоном (І. Огієнком), —

зазначив один із організаторів «круглого столу» — письменник **БОРИС СПИСАРЕНКО**.

Про титанічну працю вченого, першого ректора першого Українського університету в Кам'янці-Подільському, котрий «тримав атмосферу українськості» в умовах громадянської війни, говорив професор кафедри української мови Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, письменник **АНАТОЛІЙ МОЙСІЄНКО**.

Письменник **ЛЕОНІД КОРЕНЕВИЧ** закликав створити в Брусилові на Житомирщині, на батьківщині Івана Огієнка, культурно-просвітницький центр.

Еколог, письменник **АНДРІЙ ТОПАЧЕВСЬКИЙ** розповідав про сьогodнішніх спадкоємців «огієнківського» духу, чий імена висунути на здобуття Премії імені І. Огієнка 2004 року. Це — Віктор Баранов, м. Київ; Ярослав Ганіткевич, лікар, м. Львів; Марія Гоцуляк, майстриня народної творчості, м. Могилів-Подільський Вінницької області; Іри-

на Вовк, поетеса, м. Львів; Сергій Дзюба, поет, керівник громадського медіа-клубу, м. Чернігів; Василь Кобець, письменник, м. Вінниця; Петро Кононенко, учений, м. Київ; Юрій Косей, історик-теолог, м. Ужгород; Леонід Кореневич,

письменник, м. Київ; Іван Луценко та Іван Братусь, науковці, м. Київ; Олексій Неживий, педагог, Луганська обл.; Ігор Павлюк, поет, м. Львів; Володимир Пашенко, науковець, м. Полтава; Ярослав Поліщук, науковець, м. Рівне; Павло

Ржепецький, педагог і просвітнянин, м. Миколаїв; Віктор Савченко, письменник, м. Дніпропетровськ; Філарет, Святейший Патріарх Київський і всієї Руси-України; Валентин Чемерис, письменник, м. Київ; Микола Шапошник, художній керівник гурту козацької пісні «Козак Мамай», м. Черкаси; Богдан Шелудченко, науковець, м. Житомир; Петро Щербань, педагог, м. Київ; Петро Яшук, лікар, Хмельницька обл.

«Зерна, посіяні Іваном Огієнком, його подвижницька праця проростають у майбутнє, — сказав у заключному слові заступник голови ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка **МИКОЛА НЕСТЕРЧУК**. — Радують зосереджені обличчя юних учасників «круглого столу», яким по-справжньому цікаво».

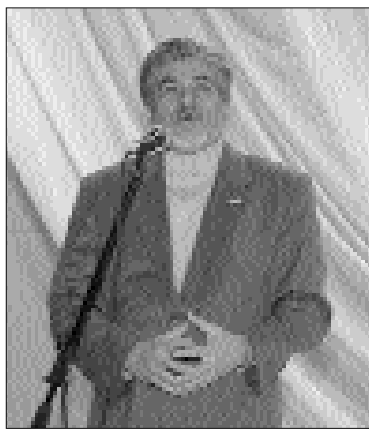
А непосидючі школярі були ніби зачаровані. Невгасима свіча Івана Огієнка запалює серця.

Молоді учасники «круглого столу»

● **Галина ГАРМАШ**
Світлина **Ганни ОБОРСЬКОЇ**

ДО СОБОРНОСТІ НАМ ІЩЕ ДАЛЕКО

До присутніх звернувся Павло Мовчан

За словами учасників вечора, такі свята не розчиняються в безодні буденних днів, бо спонукають задуматися над тим, чи все гаразд у сучасній Україні. І необхідно докласти багато зусиль, наближаючи той час, коли Соборність для більшості українських громадян буде не лише словом, що зустрічається в книгах чи пресі напередодні 22 січня, але заклик до активних дій, єднання і протидії марним спробам деяких політичних сил роз'єднати українців за регіональною, мовною та іншими ознаками. На думку Голови товариства «Просвіта», народного депутата України Павла Мовчана, ми маємо не забувати про володіння неоціненними культурними надбаннями, їх давність і глибинність, що в свою чергу свідчить про міцність і високий потенціал українського народу. Ми

23 січня в столичному Будинку вчителя Всеукраїнське товариство «Просвіта» спільно з низкою політичних та громадських організацій провело святковий вечір, присвячений дню Соборності України. Захід мав досить теплу і святкову атмосферу, організатори уникнули зайвої помпезності. До присутніх звернулися відомі громадсько-політичні діячі, просвітяни, гості з Галичини, які говорили про день Соборності як про одне з найбільших, найвеличніших свят-символів, що спонукають задуматися, робити висновки, аналізуючи історію та сьогодення.

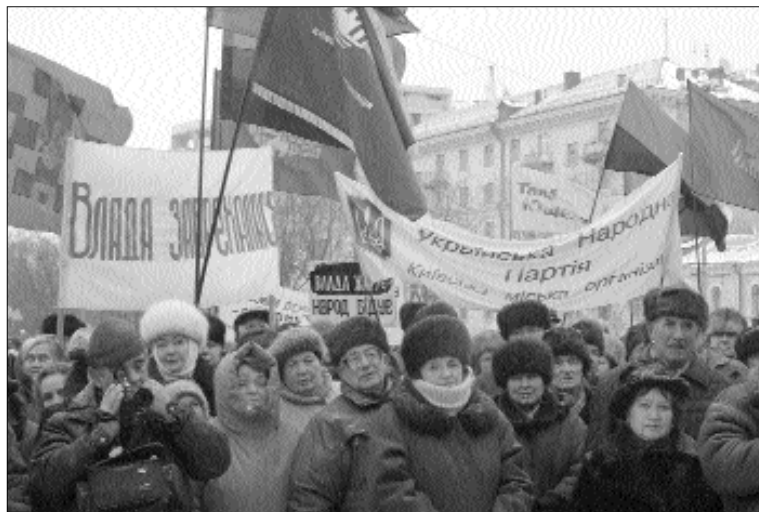
не маємо розпоршуватися, жити за принципом «моя хата скраю», бо це запорука того, що ще нескоро ми станемо справді високорозвинутою зразковою європейською державою.

Свідченням того, що багато українців ще й досі не усвідомили вагомості цього свята, був мітинг під стінами Софійського собору 24 січня. Ті півсотні українців, які прийшли засвідчити прагнення до єдиної сильної України, розчинилися в морі байдужих до цього свята співгромадян. Так же байдуже до того мітингу поставилися й лідери опозиції, бо їх там просто не було. Не будемо вдаватися в подробиці й осуджувати їх. Але сказати кілька слів перед громадою — не така вже й тяжка справа.

До речі, цей київський мітинг мав досить кричущий вигляд на тлі тритисячного мітингу з приводу дня Соборності, який зібрала СДПУ(о) в Дніпропетровську. Виявляється, об'єднані соціал-демократи свого часу не марнують, і... отримують дивіденди.

День Соборності справді спонукає до роздумів. Що вже гово-

рити про якісь проросійські сили, коли люди, що називають себе патріотами, гризуться між собою при першій же можливості? Як-раз приклади — проукраїнські ЗМІ, які розпалюють емоції докола проблеми єднання українства. Ось львівська газета «Поступ», яка до дня Соборності надрукувала низку матеріалів, що узагальнюються фразою: «Руський Кієфф нам не нужен! Слава незалежній Галичині!» І телебачення, зокрема «5 канал», що запрошує у прямий ефір нібито галицького сепаратиста. Гість програми, акцентуючи увагу на тому, що Київ насправді треба називати «Кієфф», а Україну — «Україною», і вирізняючи справжніх і несправжніх українців за мовною ознакою, несе такий сумбур, що серйозно сприйняти його просто неможливо. До речі, русифікації «Кієффа» сприяють ті ж львівські «Галицькі контракти», «Експрес», «Високий замок» і ті галичани, які волають про українськомовну Україну, але, ступаючи на столичну землю, миттю заходяться «штокати».

Епіцентр невелелюдного мітингу

Ансамблем «Дарничанка» диригував Петро Андрійчук

Час уже задуматися й не робити круглих, хоч і налитих емоціями очей. Ми самі вороги своїй єдності. Чим раніше ми це усвідомимо,

тим швидше досягнемо чогось суттєвого.

● **Богдан ГДАЛЬ**

ТОЙ, ХТО УВІЧНИВ І СЛАВУ, І ВОЛЮ

27 січня 2004 року виповнилося 165 років від дня народження Павла Платоновича Чубинського — вченого-етнографа, фольклориста, поета, юриста, славетного українця, до кінця життя відданого ідеї безкорисливого служіння своєму народові. Його вірш майже півтора сторіччя — національний гімн українців, а нині — Державний Гімн України, сповістив світ, що “Ще не вмерла України ні слава, ні воля...”.

далеку північ до Архангельської губернії на цілих сім років. Звідти у 1863 році він передав вірш “Ще не вмерла України...”

Однак і на чужині Чубинський завзято працює і спілкується з однодумцями, розгортає серйозну наукову роботу.

Повернувшись із заслання, протягом 1869—1870 рр. Павло Платонович очолював етнографічно-статистичну експедицію в Україні, Білорусі та Молдові, вивчав побут, звичаї, говірки, фольклор та народні вірування. Створив і протягом 1873—1876 років керував Південно-Західним Відділом Російського Географічного Товариства — першою науковою установою в Києві.

За надзвичайно цінні наукові праці Чубинського було відзначено золотою медаллю Російського Географічного Товариства (1873 р.), золотою медаллю Міжнародної виставки в Парижі (1875 р.). Серед головних його праць особливо вирізняються “Опис народних юридичних звичаїв і понять у Малоросії” (1869 р.), “Праці етнографо-статистичної експедиції в Західно-Руський Край” (9 книжок у семи томах).

Після виходу в 1878 році ганебного царського указу про заборону української мови у Києві закрили Відділ Російського Географічного Товариства, а його організаторів — Чубинського й Драгоманова — вислали з міста, заборонивши жити у великих губернських містах. Та ні постійні переслідування уряду, ні приниження з боку можновладців, ні життєві поневір'я не згасили у Павла Платоновича його відданості сінівській любові до України.

Помер Павло Платонович 14 (26) січня 1884 року, — не доживши до свого сорокап'ятиріччя одного дня. Похований на Книшовему кладовищі рідної Бориспільщини біля пра-пра-прадіда, козака Івана Чуба.

До речі, Павло Чубинський, пам'ятаючи та ширю шануючи своє козацьке коріння (пра-пра-прадід після берестецьких подій і примусового окатоличення записав своє родові прізвище Чуб на польський копил — Чубинський), завжди, коли звертався до чоловіків,

вживав слово “козаче”. Друзі ж та однодумці завжди називали його Чубом.

Але і мертвий Чубинський заважав владоможцям, що панували в Україні. Було зроблено все, щоб викреслити його ім'я з пам'яті народу, знищити навіть місце поховання. Та часи змінюються. Нині нарешті встановлено пам'ятник видатному землякові у місті Бориспіль.

Уже в наш час біля великого хреста на могилі пра-пра-прадіда було поновлено місце вічного спочинку Павла Платоновича Чубинського.

У липні 1991 року на малій батьківщині великого сина України Павла Платоновича Чубинського було встановлено пам'ятний знак — на місці колишньої садиби родини Чубинських. Ця 8-тонна кам'яна брила стала одним із перших своєрідних символів відродження України, початком відліку нового часу її історії.

На той час несанкціоноване встановлення пам'ятного знака на місці садиби Чубинського викликало, переважно, негативну реакцію, але руйнувати, а тим більше знищувати брилу-пам'ятник уже не наважувалися. Владоможці інтуїтивно відчували, що за це треба відповідати вже найближчим часом.

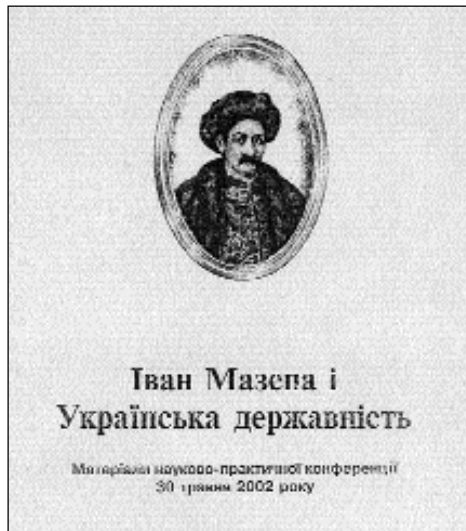
Слова українського національного гімну були написані в 1862 році. Тоді Україна не була вільною і нею керували зовсім не ті, хто мріяв про її незалежність. Слова пісні, що була національним гімном українців майже 150 років, Верховна Рада затвердила як Державний Гімн лише через дванадцять років після проголошення незалежності України — 6 березня 2003 року.

Доки людину пам'ятають, вона завжди залишається поруч.

Пам'ятаймо українця Павла Платоновича Чубинського!

О. КОНЕЧНИЙ,
президент Міжнародного Фонду
імені П. П. Чубинського

НОВІ ВИДАННЯ

КОРІННЯ ГЕНОЦИДУ — ДАВНЄ...

**Іван Мазепа і Українська державність:
Матеріали науково-практичної
конференції 30.05.2002 р.
К.: ВЦ “Просвіта”, 2003. — 63 с.
Біла Церква: Вид. 2003 — 53 с.**

Літературно-публіцистичні новинки з'являються, буває, як “едність протилежностей” зовсім випадково, але це є своєрідне веління доби: односторонність історичних дискурсів канула в минуле, партійної диктатури вже, Богу дяка, немає. Тож можна, як мовлять ясновидці, не лише дивитися, а й бачити.

Вміщені в першому збірнику матеріали розкривають нам відомі й “підводні” течії політичного передвістя “руїни”, погляд на епоху гетьмана Мазепи іноземних царедворців і політиків, історичну правду про офіційну, проімперську “анафемську” оцінку діяльності видатного будівничого держави України-Руси... Тут розглянуто публікації з багатьох джерел, доробки знаних авторів, науковців. Збірку складають статті О. Стародуба та Є. Чернецького, Л. Горенко-Баранівської, І. Краснодемської, М. Голець, Ю. Фігурного, О. Федоренка, Л. Веремія, В. Іванціва, О. Пономаревої, поезії А. Гудими.

Зі збірки дізнаємося про маловідомі подорожі особистого життя гетьмана, ролі Мотрі Кочубей та Ганни Дольської. Стосунки з останньою, як вважає О. Прицак, були суто офіційними, вони сприяли листуванню гетьмана з польським королем Станіславом, згодом і Карлом XII.

Показовими є наведені в збірці оцінки таких істориків, скажімо, як О. Оглоблин: “Усі засоби терору, психологічної та фізичної пропаганди, обіцянки, погрози, цивільні церемонії та церковні обряди, зневагу і знущання, кари і найжорстокіші тортури і страти, меч і вогонь — усе кинула Москва в 1708 р. проти гетьмана Мазепи та його однодумців, а разом і проти всіх прагнень українського народу до волі й незалежності”. Не змінилася “палітра” кремлівських сатрапів і в XX столітті, коли триколір тимчасово замінили кумачем. 33-й, 37-й роки стали небаченою в історії світових цивілізацій прірвою на шляху українського етносу.

Про голод 1932—1933 років є вже значний обсяг історичних ґрунтовних розвідок. У цій брошурі маємо змогу зазирнути до таємної кухні компартійних канцелярій, де вершилися “історичні” директиви щодо знищення в совіцькій Україні “як класу” того сільського населення, котре здатне було чинити будь-який опір “суцільній колективізації”... А головним важелем свідомого геноциду стала хлібозаготівельна політика Кремля. Безперечно, причіпник “класово обґрунтованої” ідеології соціального насильства Сталін був, передовсім, виконавцем. Указати ж авторів і режисерів небаченої української трагедії, напевне, вдасться, лише накопичивши достатню критичну масу невідпориш обвинувачень, документів, до числа яких належить і названа збірка.

Борис СПИСАРЕНКО

КНИЖКОВИЙ РИНОК: ВИБІР ЗА ЧИТАЧЕМ

Незважаючи на всі сварки навколо закону про послаблення податкового пресу на українських видавців, минулий рік засвідчив активізацію літературно-видавничого процесу в Україні. Крім того, що дедалі активніше почали заявляти про себе такі великі видавництва, як “Кальварія”, Літературна агенція “Піраміда”, “Факт”, “А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА”, які вийшли до читача не тільки з гарно оформленими, а й по-справжньому цікавими виданнями, розвиток нашої періодики показує, що українці з задоволенням читатимуть об'ємні журнали, якщо вони будуть змістовними й доступними.

Одним із видань, які останнім часом намагаються відродити українську пригодницьку літературу, є львівський часопис “Світ пригод”. Після деякої перерви часопис знову почав виходити в 2002 році. Якщо порівнювати і якість видання, і зміст журналу, то можна беззаперечно стверджувати, що з кожним новим числом “Світ пригод” стає цікавішим і, сказати б, сучаснішим. Завдячуючи цим ми можемо професійному підходу редколегії, але, на мою думку, в першу чергу, тому, що в Україні з'являється більше цікавих молодих авторів.

У двох числах за 2003 рік (другому й третьому) журнал “Світ пригод” надрукував роман Володимира Войтенка “Цирк маленьких людей”. Незважаючи на заявлений жанр роману — детектив, — “Цирк маленьких людей” не можна затиснути в лещата цього вузького жанру. Справді, головним героєм є приватний слідчий Антон Корзун, який розслідують зникнення людини, але власне розслідування ніби слугує

тлом, на якому переплітаються події минулого й сучасного. Головні загадки твору розплутуються не слідчим, а постають зі старого щоденника, який веде зниклий бібліофіл. Володимира Войтенка, як автора, в першу чергу цікавить не те, яким чином його слідчий розкриє таємницю, а що веде людей до скоєння злочину. Зі щоденника не через змалювання складних психологічних портретів, а через яскравий опис давно минулих подій постають живі люди зі своїми характерами. Читач самостійно, без підказок автора оцінює, що призвело до конкретних, часом жахливих людських вчинків. Немає розжовування розв'язки на п'ятих сторінках, як це нерідко робиться в сучасних детективах, а натомість над твором лишається аура таємничості, що змушує читача ще й ще повертатися до тексту, шукаючи там пласти, які лишилися поза увагою після першого прочитання.

У зведеному п'ятому-шостому числі за 2003 рік часопис

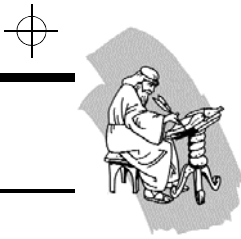
“Світ пригод” надрукував роман Наталі Тисовської “Під знаком шаманського бубна”. Хоча роман з'явився у рубриці “фантастика”, насправді він написаний на межі жанрів — детективу й містики. У романі переплітаються три сюжетні лінії і два часоплоскості виміри. Паралельно з живими людьми у творі діють міфічні істоти — сон, хованець, смерть, богиня Мокуша та інші, які не втручаються у світ людей, але часто-густо прагнуть застергти їх від неправильних учинків, а то й урятувати в критичних ситуаціях. Те, що авторка вирішила звернутися до української міфології, симптоматично: останнім часом інтерес до язичницького світу давніх українців почав відроджуватися, й на полицях з'являється дедалі більше як спеціальних видань (таких, як збірки українських міфів та оповідей про язичницьких богів), так і художньої літератури, де письменники звертаються до витоків українського поганського світогляду. Крім того, твір На-

талі Тисовської є напрочуд динамічним і навіть кінематографічним, що має привабити не лише того, хто шукатиме там подвійний сенс, а й того, хто хоче просто відпочити з приємною книжкою.

Ініціатива видавництва “Універсум” — створити часопис “Світ пригод”, який пропагував би розважальні жанри в українській літературі, — має посприяти хоча б тому, що наш читач читатиме нашу літературу, а не російську, яка є на всіх ятках у всіх українських містах. До речі, на сайті видавництва (<http://www.universum.org.ua>) напередодні виходу журналу можна продивитися анонс нового числа.

Оксана ОНИЩЕНКО

Галина ГАРМАШ

БЕЗСМЕРТН

(Поема)

Пам'яті героїв Крут

Хто любить Україну —
як сало до пшона,
тому нізащо
слова не почути.
Іде війна...
І котиться луна:
“Крути!...”
Далекий шлях
до болю повертає:
невже ми й досі
ті ж, які були?
Калина крові
в кожного питає:
живий чи мертвий?
І відповідає
глуха байдужість
і огром хули.
Йдуть мертвяки —
вітчизна їхня мертва,
вони й живих
хапають обіруч.
Бо Україна — вічна:
вона стерпить.
Лиш діти-квіти
падають на брук.
І вічні Крути —
кожен день —
до болю.
По колу — шлях,
який уже пройшли.
Народжується день.
І пада знову:
“О діти!.. Крути!”
Начебто ніколи
у нас
ті Крути —
не були.

1.

Жива Україна
з любові постала
у серці.
Жива Україна —
як сонце:
на всіх
і для всіх.
Жива Україна
закрила собою
руїну —
трава так весною
рани ховає
землі.
Жива Україна —
це слово
і серце гаряче.
Любов творить диво.
Нічого на світі
нема —
без подиху
просто-любові.
На день сонцесяйний
ніколи не рушить п'яťма.
І пам'ять — як пісня:
вертаєшся знову і знову
до того дзвінкого,
солодкого джерела.
Жива Україна —
у серці-любові.
І смерті немає —
де Україна жива.

2.

Сніги гарячі
душу облягли.
Вже на вітрах —
образи всі колишні.
Йдемо на північ —
десь отут були
ключі Русі —
на них
ми знову вийшли.
Ми — ключники
майбутніх перемог,
якщо сьогодні

втримаєм знамена.
У ніч таку
на землю сходить Бог
і слуха тишу
у Своїх раменах.
Отут ключі —
не візьме ворог їх.
Гаряча кров,
як сонце, вибухає.
Є Україна, пісня і любов —
і більш нічого на землі немає.

Вони идуть. Їх триста.
Гряне бій.
І тридцять з них
захопить лютий ворог.
Земля застогне:
“О мої сини!...”
Вони идуть.
За ними —
перемога.

3.

Український добродій
читав українські газети.
Любив говорити —
щоб слухали, аж німіли.
І Україну
любив по-своєму:
як дзеркало
своєї сили.
Стрельнули —
скло на друзки.
Ховає вишиванку
пан поспіхом.
Він дорослий —
хіба йому у війну
гратись?
Життя —
це так смачно...
Голить вуса —
аж кров скапує.
Сам на сам
говорить із дзеркалом —
виправляє вимову хохляцьку.
І знову читає газети
і любить свою мудрість.
Він такий мудрий,
аж хитрий, —
і звідки це в нього?
Не малорос же він...

4.

А в снігах палають
серця дитячі.
Воляють до неба
про допомогу.
Чорна ніч
протикає списом
груди.
“Діти!...”

Тихо.
Уже закатовані сплять
сном вічним.
Хто вирвався —
поніс знамена.
Там, у майбутньому,
жде Перемога.
Жде-виглядає,
імена викликає —
виходять у світлі сонячному
гарні і юні,
з серцями-зорями.
“Ти Перемога?”
“Я”.
“А де Україна?”
“Я і є Україна...”

5.

Втримали Крути
ключі потаємні.
Забути про Крути —
забути, що Русь
дивиться в серце.
Забути, що з волі
народ український —
мов крапля від моря...
Навічно на чатах —
ці хлопці-дозорці.
На сполох!
Вогонь горить —
це ворог близько.

МАВ ІВАН ШЕСТЕРО ДІТОК...

Йдеться про Григорія Піпського — галичанина, гімназиста VII класу Київської 2-ої української гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства.

Про народження, і про батьків Григорія трохи дізнаємося від пана Мар'яна Чури, мешканця села Нижанковичі, що на Львівщині, зі спогадів його тата, який був сусідом та приятелем Григорія. Народився Піпський чи в 1896, а чи в 1897 році в селі Мальговичах, що біля Нижанковичів, на тодішній Перемишльщині. (Зараз ці села розділяє державний кордон між Україною та Польщею!) Тато Григорія — Іван Піпський — українець, селянин. Матуся — Текля — походила з бідного польського роду, що ніяк не завадило їй повністю поділяти національно-патріотичні погляди свого чоловіка. Вони зростили та виховали шістьох діточок. Тож Гриньо мав найстаршого брата Ігнація, який у подальшому мешкав у Канаді, де й упокоївся, а також чотирьох сестер: Софію, Емілію, Марію, Галину. То була чесна, працьовита, дружна, національно свідомо родина.

Малий Гриньо вчився в українській гімназії м. Перемишля; гімназія на той час була осередком розвитку української культури, літератури, музики, освіти, мистецтва.

За свідченням нащадків, рідних та сусідів-односельчан Піпських, Григорія всі знали як доброго, порядного, освіченого, чуйного до літніх людей хлопця. Він зростав сміливим та завзятим юнаком. Під час Першої світової війни доля звела Григорія з моїм дідусям — Остренським Йосипом Пимонівцем, який, виконуючи службові обов'язки, мешкав у родині Піпських і забрав згодом Григорія з собою до столиці.

Дід привіз Григорія до Києва разом зі ще одним юнаком галичанином, котрого в родині Остренських чомусь звали “російський німець” (маю припущення, що то був Михайло Курило, теж гімназист української перемишльської гімназії).

Таким чином Піпський опинився в Києві та оселився в помешканні мого діда та бабусі Остренських, що були родом із хутора Новоселиця містечка Макіївка, тепер Носівського району Чернігівської області. У Києві вони знімали двокімнатне помешкання № 8 в одноповерховому будинку-флігелі № 11 по вулиці Бульйонській, який належав родовому почесному громадянину м. Київ-ва Сильвестру Івановичу Слаболицькому (Сьогодні весь цей квартал, де розмішувалася згадана садиба, забудований спорудами Інституту електрозварювання імені Є. О. Патона).

РОЗСТРІЛЯНА І РЕПРЕСОВАНА ГІМНАЗІЯ

Коли в Києві у 1917 році в приміщенні художнього училища на вулиці Бульварно-Кудрявській, 2 (нині вулиця Воробського), була заснована 2-га українська гімназія ім. Кирило-Мефодіївського братства, Григорій, за порадою та пропозицією Йосипа Остренського продовжити навчання, успішно склав вступні екзамени. Маємо виписки з протоколів вступних іспитів до 7-го класу, розпочатих 6 вересня 1917 року. Щоправда, оцінки (“ноти”, за тодішньою термінологією) у Григорія не надто “високі”, та все ж це дало право на вступ. Далі в одному з протоколів записано: “Піпський, французької не вміє, німецька — 4, галичанин”. Григорій був зарахований до VII класу гімназії. З документів Київського міського державного архіву, а саме з журналу протоколів засідань педагогічної ради гімназії (Протокол № 1 від 10 вересня 1917 року), дізнаємося про це. Як і про зарахування до гімназії Лукасевича Лева (як учасник бою під Крутами, згодом написав книгу спогадів “Роздуми на схилку життя”), Соколовського

КРУТИ — ЗОРЯ

Так, Крути, як і Базар, як і багато інших місць та подій на рідній землі — то наші Тернопіли. На сьогодні вже є чимало статей, книжок спогадів, публіцистичних праць та наукових досліджень, що дають можливість зробити певну оцінку тим подіям у загальних рисах на тлі героїчних визвольних змагань в Україні в ті буремні (1917—1922) роки.

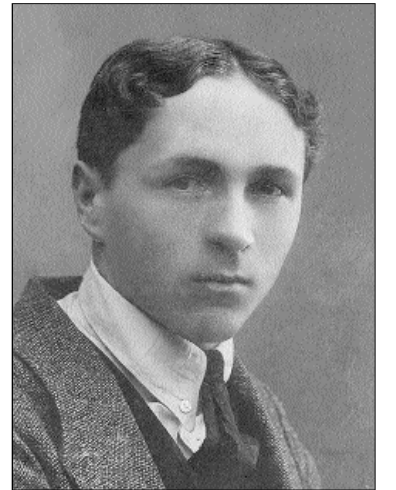
У цій же публікації маємо на меті висвітлити окремі аспекти короткого життя одного з героїв подій під Крутами в січні 1918 року, що був по-звірячому замордований п'яними муравйовськими бандитами у чорних бушлатах та балтійських безкозирках, а згодом урочисто похований разом зі своїми побратимами на цвинтарі Аскольдової могили в Києві.

Андрія, Кольченка Павла, Лоського Ігоря (перевівся з Петроградської 1-ої гімназії), Ганкевича Миколи (всі четверо теж учасники Крутянського бою), а також Черняхівської Вероніки, дочку професора медицини Олександра Черняхівського та письменниці, літературного критика, громадсько-політичного діяча Людмили Старицької, онуки Михайла Старицького та Миколи Лисенка. Протоколом № 19 засідання педагогічної ради гімназії від 3 червня 1918 року засвідчується зарахування Сорокевича Івана — ще одного галичанина, героя бою під Крутами, який народився 1903 року в селі Боднарки, що біля м. Ясло на Лемківщині (у 1913—1914 році закінчив IV кл. української державної гімназії в Перемишлі).

Що ж то була за гімназія? Відкрита на підставі постанови Тимчасового уряду від 8 серпня 1917 року, 4 вересня розпочала приймати документи та заяви про вступ, а 6 вересня почалися вступні іспити. В навчальному 1917—1918 році в гімназії вчилася 250 гімназистів у 9-ти класах (один підготовчий та 8, як і належить, звичайних). А в 1918—1919 році в ній уже було 10 класів, із яких — 2 підготовчих. Учні в цей рік було 370. До гімназії подавали заяви про перехід з російськомовних гімназій м. Києва та багатьох інших міст, навіть із Петрограда, з гімназії імператора Олександра I. Переважна, майже абсолютна більшість гімназистів були українці. Серед учнів було близько 50-ти галичан та буковинців, що потерпіли внаслідок війни 1914 року. Значна частина їх мешкала в бурсах, створених Київським комітетом українців — галичан та буковинців. Протягом тривалого часу між цим комітетом і колишнім Тетянинським комітетом, з одного боку, та гімназією, з іншого, велося листування щодо оплати за навчання в 1917—1918 році біженців — галичан та буковинців. Серед довгого переліку таких гімназистів знаходимо й такі прізвища: Курило Михайло, Піпський Григорій, Сорокевич Іван, Гнаткевич Василь.

Усі дисципліни, без винятку, викладалися українською мовою. Умови існування гімназії були тяжкими. Якщо існуючі в Києві російськомовні гімназії могли потерпати від відсутності якихось підручників, то тут не було ані підручників, ані найнеобхіднішого приладдя, бракувало й місця для навчання. Перша повна українська гімназія починала свою діяльність без допомоги та матеріальної підтримки з боку державної влади. Проіснувала вона зовсім недовго, лишень кілька років, але залишилась в історії України славетними іменами своїх вихованців.

Коли на початку січня 1918 року в Києві відбулося віче українського студентства новозаснованого Українського народного університету та Університету Св. Володимира, на якому було зніційовано створення студентського куреня січових стрільців, то до цього заходу відразу ж долучилося й багато школярів, гімназистів старших, середніх, а то й молодших класів, юнаків кількох вій-

Григорій Піпський

ськових шкіл. Серед них була значна кількість гімназистів 2-ої української гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства. Не останнім чинником цього був загальний патріотичний настрій, що панував у гімназії завдяки сильному педагогічному колективу вчителів. На ньому варто зупинитися окремо.

Павло Зайцев — викладач української мови та літератури, член Центральної Ради, начальник канцелярії генерального секретаріату освіти (1917 р.), видатний шевченкознавець, прожив близько 80 років, більшість із них — в еміграції. Помер у 1965 р. в Німеччині.

Олександр Грушевський — брат М. С. Грушевського, викладав історію, учень В. Антоновича, історик української літератури, професор Українського державного університету в Києві (1918—1919 рр.), був засланий у 1937 році. Автор багатьох наукових історичних праць.

Михайло Кравчук — визначний математик, професор Київського університету та ряду київських інститутів. У його доробку більше 80-ти наукових праць з математики. Засланий у 1937 році, по війні відновлений в Академії наук.

Марія Прохорова — викладала французьку мову, класний господар VII кл. Дочка Івана Карпенка-Карого. Притягнута до судового процесу в справі “Спілки визволення України” (СВУ), засуджена, і на протест проти катівського цинізму в січні 1930 року оголосила в тюрмі голодівку.

Вадим Шарко — до арешту 20 серпня 1929 року працював науковим співробітником Всеукраїнської академії наук, ректор Інституту української наукової мови. Засуджений на процесі СВУ до вислання за межі України на 3 роки.

Йосип Гермайзе — відомий літературознавець, до арешту 29 липня 1929 року працював на посаді професора Київського інституту народної освіти. Засуджений на процесі СВУ до 6 років позбавлення волі з наступним терміном заслання на 2 роки. У 1934 р. звільнений із Соловецьких виправно-трудоових таборів, а в грудні 1937 року трійкою НКВС Саратовської області, де він відбував дворічне заслання, засуджений до 10 років позбавлення волі. Помер у місцях ув'язнення.

НОВОЇ ДОБИ

Григорій Холодний — до арешту 23 серпня 1929 року працював науковим співробітником Всеукраїнської академії наук, керуючим Інститутом української наукової мови, викладачем Київського інституту народної освіти. Засуджений на процесі СВУ до 8 років позбавлення волі з наступним терміном 3 роки. 14 лютого 1938 р. засуджений до смертної кари. Дата вироку невідома.

Микола Зеров — викладав латинську мову, був беззмінним секретарем педагогічної ради гімназії, історик літератури, поет, перекладач, професор Інституту народної освіти. Притягався як свідок на процесі СВУ. Заарештований навесні 1935 року, засланий з 10-літнім терміном ув'язнення на Соловки, де й помер.

Оксана Степенко — дочка українського письменника М. П. Старицького, дитяча письменниця.

Кирило Степенко — викладав у молодших класах гімназії Закон Божий. Більш знаний, як видатний український композитор, диригент, хормейстер, просвітянин, засновник хорів, що, нарівні зі знаменитим хором О. Кошиця, гриміли по всій Україні та за кордоном.

Закон Божий у старших класах викладали отець **Степан Богданович** (для гімназистів православного віросповідання) та отець **М. Щепанюк** (для греко-католиків).

Як бачимо, більшість викладачів гімназії зазнали репресій і пішли вслід за своїми вихованцями. А саму гімназію більшовики зліквідували. Такою ж жертвою більшовицько-енкаведистського режиму стала й вихованка VIII класу гімназії Вероніка (Рона) Черняхівська (в подальшому Ганджа), що була заарештована “за шпигунство”, мордована в Київських застінках НКВС, згвалтована слідчими і під час слідства застрелена в катівні. Не обминули і її батьків — Ол. Черняхівського та Л. Старицьку-Черняхівську, яка промовляла жалобу по крутянах під час поховання. Їх заарештували, звинувативши в причетності до так званої контрреволюційної організації — “Спілки визволення України”. На цьому процесі їх засудили на 5 років ув'язнення з наступним терміном 2 роки кожному. Після звільнення Л. Старицьку-Черняхівську було вислано до м. Сталіно, а в липні 1941 року знову заарештовано та вислано до Акмолінська. По дорозі вона померла і її тіло викинули з вагона-телятника. Місце поховання, дата смерті невідомі й понині. Ол. Черняхівський помер у м. Сталіно, не знісши арешту їхньої доньки — Рони.

РОЗПОЧАВ СПІВ ГІМНУ...
ПЕРЕД СМЕРТЮ

Отож, із цієї гімназії Григорій добровільно, у складі сформованого студентського куреня січових стрільців, пішов захищати Рідний Край. Виїжджаючи під Крути, прощаючись

із Остренськими, передчуваючи, що, можливо, вже не повернеться, подарував своїй бабусі Ірині на згадку світлину. Гадаю, що то є останнє його зображення. На фото бачимо вольового юнака з розумним, замріяним поглядом карих очей, з високим чолом, охайною зачіскою хвилястого волосся. Ця світлина була дуже дорогою для бабусі. Попри всі труднощі, окупаційний період, особисті гоніння з боку органів влади, зберегла його світлий образ. Ця світлина Григорія перейшла мені у спадок та стала нашою сімейною реліквією...

Бій під Крутами розпочався рано вранці 29 січня й тривав до пізнього вечора. 35 курсантів військових шкіл, студентів та гімназистів, блукаючи в темряві розкислим внаслідок відлиги полем бою, зненацька потрапили до ворожого полону. Семеро з них, пораниених, із незрозумілих причин було відправлено залізницею до Харкова (і це їх врятувало). Решта 28 осіб вранці наступного дня були розстріляні. Юнаки стояли пліч-о-пліч, дивлячись в очі неминучій смерті, заспівали: “Ще не вмерла Україна...” Першим розпочав спів гімну саме галичанин Григорій Піпський (це стверджує на 285 сторінці першого тому — “Центральна Рада” — своєї “Історії України 1917—1918 рр.” Д. Дорошенко). Ненависники добивали, кололи багнетами, розбивали прикладами голови та обличчя, виколювали очі, люто знущалися над юніми тілами так, що багатьох із них неможливо було розпізнати. Одного з них нелюди підняли в повітря на своїх багнетах.

Ця розправа, але вже над мирним, цивільним, населенням продовжувалася і в окупованому більшовиками, зруйнованому Києві на початку лютого. По-звірячому розправлялися протягом майже 5 діб із молоддю, гімназистами, що не були під Крутами, але прізвища яких були у списках, колишніми військовиками, що трималися нейтралітету. Жертвами ставали українці, які були вдягнені у вишиванки чи розмовляли українською, навіть ті, що вітали прихід окупантів. Чудом врятувалися від самосуду такі більшовицькі діячі як В. Затонський та М. Скрипник.

Київ запалав, руйнувалися та горіли житлові будинки. Палав, немов великий смолоскип, семиповерховий будинок на розі вулиць Паньківської та Микільсько-Ботанічної — будинок голови Центральної Ради професора М. С. Грушевського. Були розвішані по місту плакати з написом: “Смерть буржуям та українцям!” Жертвами цієї розправи стали більше 5 тисяч мирних мешканців Києва. І робилося це за інструкціями Троцького-Бронштейна і Леніна. Троцький чітко наказував: “...Помніте також, что так или иначе, а нам необходимо возвратить Украину России. Без украинского угля, железа, руды,

хлеба, соли, Черного моря Россия существовать не может, она задохнется, а с ней и мы с вами...”

Вибивши більшовицьку навалу, до Києва повернулася 1 березня Центральна Рада. І, коли стало відомо про трагедію під Крутами, урядом було прийнято рішення про урочисте поховання за державний кошт загиблих крутян у Києві на цвинтарі Аскольдової могили. Заздалегідь у багатьох Київських газетах, спеціальних випусках, листівках та оголошеннях публікувалися звернення до батьків, рідних, родичів, близьких та знайомих загиблих із запрошенням прийти на Київський залізничний вокзал, аби опізнати привезених туди дітей. Дід Йосип, бабуса Ірина та їхня старша донька Євдокія, що відразу ж прийшли з цією метою на вокзал, упізнали та офіційно підтвердили особу Григорія. Жах охопив їх, коли побачили на юному тілі більше десяти кульових та багнетних ран. Багатьох привезених батьки впізнавали лише за особливими прикметами, чи по білизні та сорочках, що матері самі вишивали. А у вівторок, 19 березня 1918 року, погожої весняної днини Остренські взяли участь у велелюдній жалобній процесії, йдучи вулицями скорботного Києва від вокзалу до Аскольдової могили за труною Григорія Піпського в гурті його приятелів, товаришів-гімназистів, як за своїм рідним. Вони були присутні й на урочистому мітингу та літургії по загиблих, прощаючись із Григорієм та іншими юнаками. За спогадами тітки Євдокії труна з тілом Григорія лягла в братську могилу третьою зліва. Потім поховання відкрило море квітів та вінків. Люди не розходилися до пізнього вечора. Неможливо було читати скорботні написи на жалобних стрічках без сліз. За свідченням очевидців, а про це писали поет Валер'ян Поліщук і підполковник армії УНР Микола Батинський, на одному з вінків нерівним почерком, поспіхом, хімічним олівцем було написано: “Милому моему Грицеві від його Олеси”. А чи це не Григорію Піпському була остання шана його коханої дівчини? Впевнений, що це стосувалося саме його.

Невдовзі після похорону до дідуся та бабусі прийшов згаданий раніше “російський німець” — приятель та однокласник, земляк Григорія і попросив собі на спомин деякі речі Григорія. Згодом завітала й Наталя Ковгарина — його колежанка по VII класу гімназії, чарівна панна років 20-ти з проханням розшукати та подарувати їй на згадку, як найдорожчу для неї річ, шоденник, що його вів Григорій (Можливо, хтось із читачів має якусь інформацію, щось знає про згаданих осіб, можливо ще живі їх прямі нащадки або рідні чи близькі до них люди, які мають фотографії, листи, спогади про них. Просимо відгукнутися).

Але повернімося до постаті Григорія Піпського. Внаслідок свого виховання, освіти та походження, Григорій був широко релігійним. Мала Явдошка (моя тітка) частенько бачила його перед образами у звертанні та молитві до Бога. Цікаве дівчисько потайки прислухалося та придивлялося до нього в такі сокровенні хвилини... Григорій мав неабиякий хист до малювання. Малював багато, використовуючи для цього кожен вільну хвилину. Робив це майже як професійний художник. Достатньо малював і для малої Дусі, але, на жаль, жодного з його малюнків у нас не збереглося... Підробляв собі на прожиття, працюючи в одній із київських аптек, звідки приносив Дусі різноманітні баночки, коробочки, флакончики від ліків. Дівчинка шоразу раділа таким “цяцькам”. Ніколи не залишав її, братика та молодших сестричок без своєї уваги. Таким він пішов від них і таким залишиться навічно у їхній пам'яті та спогадах, що переходять із покоління в покоління.

●

Ігор ТКАЧЕНКО

Аскольдове кладовище до його зруйнування в 1934 році

НА АСКОЛЬДОВІЙ МОГИЛІ
ПОХОВАЛИ ЇХ...

Більшовицько-комуністичний режим двічі вчинив наругу над крутянами. Через 16 років після бою він не дав спокійно спочити їхньому прахові, зрівнявши з поверхнею землі всі могили Аскольдового цвинтаря (у тому числі й братську з крутянами), знищивши надмогильні хрести, монументи, пам'ятники. І це попри історичну цінність цього місця. А вже з кінця XVIII ст. Аскольдова могила стає кладовищем, яке з часом набуває світової слави. На цьому цвинтарі ховали привілейованих осіб, добре знаних, вельми шанованих киянами та всім краєм, визначних громадян міста, які у свій час його розбудовували та створювали благоустрій, робили безліч добродійних та благодійних справ. Тут лежало чимало представників київської професури, зокрема медиків, інженерів, діячів літератури та мистецтва, акторів, архітекторів, композиторів. На цвинтарі було багато поховань військовиків різних часів: учасників війни 1812 року, Кримської 1853—1856 рр., Російсько-турецької 1877—1879 рр. воен. Були поховання Георгіївських кавалерів Першої світової 1914 р., братське поховання гусарів Київського полку 1915—1917 рр. Тут упокоївся П. М. Нестеров — начальник 11-го корпусного авіаційного загону, штабс-капітан, який 8 вересня 1914 року в небі над Жовквою, що на Львівщині, протаранив австрійський розвідувальний літак із дво-

ма летунами, одним із яких був знаменитий барон Розенталь.

Кладовище було перлиною художньої майстерності тодішніх архітекторів та скульпторів і мало понад 2 тисячі надмогильних пам'ятників, склепів, споруд. Так було до 1934 року, коли святе місце було сплюндроване, по-варварському знищене за ганебним наказом В. Затонського — тодішнього народного комісара освіти УРСР.

Ось фрагменти із його листа до голови Київської ради Гінзбурга, датованого 3.XI.1934 р. (за Л. А. Проценко. “Історія Київського некрополя”. — К., 1995 р.): “...Надгробні пам'ятники використати як матеріал для будівель та оформлення парків... Лишень одне зауваження — бажано, щоб мармур у великих кусках (не плитняк, а іншої форми глибої) було використано як матеріал для скульптури, а то, приміром, не могли донедавна знайти шматка мармуру, щоб замовити бюсти вождів революції”.

Знищили, зруйнували все, частину цвинтаря заасфальтували, проклали пішохідні прогулянкові доріжки, автодорогу, зробили парк з алеями, де зараз люди прогулюються по кістках похованих, зовсім не підозрюючи про це. Зліквідували й братську могилу крутян.

Хочеться бути твердо впевненим, що ніхто, ніщо й ніколи не зможе знову поставити Україну на коліна...

● Ігор ТКАЧЕНКО

Інна БАГРІЙЧУК

ДЗВІН ІЗ КРУТІВ

А сніг січе...
І хочеться збагнути,
Нащо я тут і в чому моя суть,
Та тільки дзвоном
в серці знову Крути —
То юнаки у пам'яті идуть...

Ідуть сміливо
в сніжній круговерті
За свою волю,
землю, майбуття,
Ідуть в обійми
жадібної смерті,
Несуть в долонях
вогники життя.

Переступають
мареву із влади,
Перегортають сиві сторінки,
Перетирають ради
в сітях зради,
Над чим прийдешнім
думати роки...

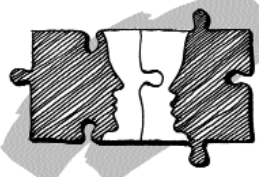
Велика віра в поглядах юначих
За Україну-неньку і за честь,
І не одна ще матінка заплаче
За упокій душі тієїдесь.

Велике сонце
в серці молодому,
Мов дивний сон,
приречений, на жаль,
А от чи ми у спогаді гіркому
Відчуєм серце,
схоже на кришталь?

Чи підем ми, крізь
постріли неправди,
Чи зможем чесно
глянути увись,
Туди, де юні погляди назавжди
Між кулі птахом
білим піднялись?

Чи хочем ми шукати і вернути
На рідну землю
справжніх сяків?..
Уже укотре
плакатимуть Крути,
Мов двадцять
сім сльозинок у свічі.

Цього року, у 86-у річницю бою під Крутами, полеглих юнаків вшанували “Концертом для ангелів” за участю Тараса Петриненка й Тетяни Горобець, Марії Бурмаки й Едуарда Драча, гуртів “Кому вниз” і “Мертвий півень”, що відбувся у столичному театрі оперети 27 січня. Національно-державницькі сили також традиційно вшановують крутянців мітингом і панахидою на залізничній станції “Крути”. У свою чергу, “Просвіта” разом з іншими організаціями 29 січня організовує вшанування полеглих на Аскольдовій могилі в Києві, де також відбудеться панахида й матимуть місце всі військові почесні.

ДЕФІЛЕ! ЩЕ РАЗ ДЕФІЛЕ!

Шампанське дуже холодне. Коли торкаюся до нього губами, мені здається, я добре відчувую, як холодно дівчатам у купальниках із нирками на зап'ястях, які з'юрмилася по один бік сцени.

— Дефіле! — лунає голос ведучої, і дівчата по одній проходять уздовж зали.

— Номер двадцять один — направо.

Для цієї рудокосої дівчини із трохи випнутими лопатками й не зовсім стрункими ногами це означає, що вона більше участі в конкурсі, точніше, в кастингу — так називається відбір претенденток на звання “Міс-Кіровоград” (існує кілька версій його проведення), — не бере. Таких нещасливців серед кількох десятків імовірних міс набралася десятка півтора.

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ?

Решту чекає кілька місяців виснажливої підготовки, репетицій, підбір суконь і костюмів, і саме шоу, переможцями в якому теж стануть не всі.

— З дівчатами, які відгукуються на наші оголошення, — розповідає директор агентства “Стиль-модельс” Тетяна Синьоок, — ми проводимо детальні бесіди, готуємо їх до того, що не всіх обов'язково чекає перемога, тим більше, у кожного часу — свій стиль, своє поняття про красу. Сьогодні красивим вважається одне, завтра — інше, до того ж, є різні конкурси, де недолік (наприклад, невисокий зріст) може перетворитися на велику перевагу.

І все ж, дівчат, які прагнуть брати участь у подібних конкурсах, не меншає. Що їх сюди веде? Безперечно, бажання успіху. Мати вигляд на всі сто. Бути на видноті. Реалізувати себе в житті. Швидше досягти того, на що іншим, можливо, і життя не вистачить — визнання, популярності, добробуту. В принципі, це дуже природно для молодості, хоча хтось у цьому прагненні може побачити й певну відсутність внутрішньої самодостатності, й небажання чи невміння реалізувати себе професійно. Правда, останній закид у бідній країні здається не зовсім об'єктивним...

Перемога в кіровоградському конкурсі дає можливість узяти участь у всеукраїнському, а якщо й там удасться звернути на себе увагу, це дає шанс на отримання вигідного контракту. У тому числі, й з участю зарубіжних фірм. Правда, наші дівчата, що не позбулися провінцій-

ної наївності та недостатньо знають англійську (хоча б настільки, щоб уважно прочитати контракт і все там зрозуміти), можуть серйозно програти. Ні, мова не йде про сексуальне рабство, це інша сфера. Але великі фірми рідко працюють в Україні безпосередньо, як правило, вони мають багато посередників, а серед них частенько трапляються й шахраї, кровно зацікавлені, аби юна модель одержала якомога менший відсоток прибутку.

Дуже багато залежить і від того, наскільки дівчина в прямому розумінні зібрана, об'єктивно незалежна, рішуча і вміє тримати форму та приймати рішення. Найменші вагання на день-два або затримка через домашні клопоти можуть анулювати вигідну пропозицію, і шанс буде втрачено.

ЛЯЛЬКА НІКОМУ НЕ ПОТРІБНА

Іноді психологічний злам настає тоді, коли, здається, досягнуто омріяного. Повернення з Європи в бідну країну, в місто, де немає гарячої, а часто — й холодної води, у сім'ю, де батько, можливо, учора став безробітним, може зламати молоду людину, відібрати в неї бажання до чогось прагнути, слідувати за собою, самовдосконалюватися.

Міцний внутрішній стрижень страшенно необхідний юним моделям, бо без нього втриматися в цій дуже конкурентній і жорсткій сфері важко.

Урешті, вона й тимчасова, бо професія моделі, як ніяка інша, обмежена віком, отож, добра освіта ніколи не завадить.

— Якось дзвонять нам, — розповідає директор агентства моделей “Ольга” Вікторія Вагжанова, — і запитують: “Чи немає у вас моделі, розкутої, освіченої, зі знанням англійської мови і комп'ютера, дівчини?” — “Чому ж немає? Є!”

Так одна з дівчат агентства отримала високооплачувану роботу. Правда, не моделі, а секретаря-референта. Але такі дзвінки — рідкість. І взагалі, на думку Вікторії Вагжанової, місцеві підприємства, які виготовляють одяг, не дозріли до того, що їхнім виробам потрібна якісна, професійно зроблена реклама, де не обійтися без спеціально підготовлених моделей. На одній із виставок, які час від часу влаштовує міська торговельно-промислова палата, дівчата з “Ольги” демонстрували вироби швейної фабрики “Вікторія” з Вознесенська і справили чудове враження, але ж як важко було вмовити представників фабрики на такий крок! А от, скажімо, в Китаї, де виробники одягу намагаються завоювати європейські ринки, є попит на моделі слов'янського типу. І наші кіровоградські дівчатка, вихованки агентств, на запрошення тамтешніх фірм працюють у китайському моделінгу. І беззаступно: Вікторія Вагжанова демонструє кілька буклетів, виданих у КНР, цілком присвячених моделям із Кіровограда. І ще вона зауважує, що дівчатка таким чином заробляють собі кошти на навчання — практично всі вони здобувають вищу освіту. На жаль, на батьківщині вітчизняна швейна промисловість не готова так масштабно оцінити їхні здібності.

А модельне агентство “Театр-студія “Мо-

МОДА

да”, яким керує Тетяна Жижга, орієнтується на внутрішній ринок. Вирішивши із гуртка при Будинку піонерів Ленінського району міста Кіровоград, театр-студія сьогодні має фірму “Ремо” (розробка і виготовлення модного одягу) і постійно демонструє свої власні колекції. Це тут сформувалися і стали відомими в Кіровограді модельєри Сергій Овечкін та Максим Гаркуша.

Покази ексклюзивного одягу відбуваються просто в ательє “Ремо”. Готуються колекції і для солідних виставок, найпопулярніші серед яких “Pret-a-porte” та фестиваль українських дизайнерів “Сезони моди”. Театр-студія — незмінний його учасник, більше того — кіровоградці щоразу запрошують когось із відомих модельєрів у своє місто і з його участю влаштовують своєрідні “Сезони моди в Кіровограді”. Додайте сюди ще участь у міжнародних фестивалях моди “Леополіс”, “Леоренесанс”, переконливі неодноразові перемоги в конкурсах “Чарівна голка”, “Метаморфози”.

Моделі, створені в “Ремо”, охоче купують за кордон. У Німеччину придбали дві колекції — “Вечірня” і “Ромби”. “Східну” дівчатка повезли в Китай, а там замовили колекцію в українському фольклісті. Наші речі користуються попитом, бо вигадка й професіоналізм дизайнерів цілком ексклюзивні, а ціни — набагато нижчі за світові. Ніяк не навчимося себе цінувати...

Приємно те, що клієнтів фірми “Ремо”, які бажать мати свій неповторний стиль, не меншає, — щоб замовити тут річ, потрібно два тижні чекати в черзі.

Основою діяльності й агентства, й ательє Тетяна Жижга вважає вічну істину — краса врятує світ.

Мода — це свого роду спортивний інтерес. Перебувати у цій сфері — велике задоволення, але й постійна напруга. Намагатися потрапити в модну колію і постійно боятися бути виштовхнутим із неї — не так просто. В українському модельному бізнесі, на думку Тетяни Синьоок, не вистачає внутрішнього демократизму, тут ще багато снобізму, витісненого в зарубіжних модельних агентствах. Нашим моделям часто доводиться несолодко. Але ніхто не повинен знати про твої проблеми, ти мусиш мати вражаючий вигляд, бути успішною або хоча б здаватися такою. Заманливо?

● Світлана ОРЕЛ, Кіровоград

Провінційний недоук під примітивною маскою Верки Сердючки — ЇХНІЙ. Хай вони й соромляться (якщо ще можуть), адже це їхній апофеозний портрет-дзеркало. Колективний портрет влади — неосвіченої і хамської, егоїстичної і загарбної, некомпетентної і малокультурної, злочинної і кримінальної...

А що, власне, могла народити доба невігластва й беззаконня?

Тільки недорікувату потвору.

Драматична й загрозлива для духовного здоров'я нації проблема в іншому — значна частина суспільства (як продемонструвало, наприклад, експрес-опитування телеглядачів “ІСТV”) вважає успіхом української культури оте кривляння вузькоколобого блазня, що втратив разом із людською подобою ознаки статі й перетворився у безлике “ВОНО”.

Отже, пропавший час — десятиліття правління в Україні олігархічно-кримінальних кланів — призвів націю до тяжкої хвороби.

Мали рацію гості Дмитра Кисельова, ведучого згаданого телеканалу, — актор Віктор Андрієнко та критик Сергій Тримбач, коли говорили: а чому ж обурюватися Веркою Сердючкою? Вона репрезентує “героїв” нашого часу — крутеліків із соціальних низів, які в різні безчесні способи продерлися “наверх” і... царюють.

Сумніваєтеся? Відкрийте офіційні біографії нинішніх можновладців: вони і “люди року”, й академіки, й професори (ні разу не переступивши порога студентської аудиторії й не прочитавши жодної лекції), й орденосносці, й заслуже-

НЕ ПРОСТО

ні-перезаслужені...

А свого прізвища на документах без помилок не напише і не знає, в яку руку брати виделку чи ніж, коли поталанить потрапити до пристойного дому.

Так що Верка Сердючка — дзеркало часу, яке відкриває нам безкінечну галерею “відомих” людей сучасності. Ось урядовець чи народний обранець, який і доктор наук, і член іноземних академій (невже й за кордоном повно ложів?), й ..., а сам у молодості шапки крав (знімав із перехожих) чи й того більше — був засуджений за розбій. Ось недавній ресторанный акордеоніст чи співак, а то й взагалі НІХТО — чи вчорашній директор овочевої бази, чи архівний копіювальник, чи “прима” самодіяльного театру десь у Бердянську або Бердичеві — як кажуть, нулі без палички, але підтримувані грошовитими крутеліками, влаштовують тусовки під помпезними гаслами “Честь имею пригласить”, “Бульвару” — 5 лет”, “Бульвару” — 6 лет”, “Бульвару — 10 лет”. Ось провінційні нездари, що заповнили театральні сцени та телекрани (Але як служать, як служать! Буває, й господарів нудить. Але де їх подінеш — потрібні люди! Час такий. Вимагає!).

І хай було б усе те. Справді, час такий — пропавший.

Але серед завсідників тих бісівських збіговиськ — і урядовці, й народні обранці, й “творча еліта”. Та що там вони — володарі владного олімпу (особливо ж, їхні дружини) не цураються, відвідують!

А ми, наївні, говоримо про якісь там проблеми театального, наукового й взагалі культурного життя нації.

“Все будет харашо, я ето знаю”, — виє “нечто” у лисячий шубі й танцює на столі зі щедрою вечерєю...

“Жизнь удалась!”

* * *

Серед батьків недорікуватого ВОНО бачимо й того ж Віктора Андрієнка. Хіба не його “довгоносики” готували ґрунт для того полтавського бур'яну на українській естраді?

Згадують Тарапуньку та Штепселя... Можна й Остапа Вишню додати з його суржиком...

Але, насамперед, треба говорити про владу, її культурно-освітній рівень (не вище Верки Сердючки).

Державний службовець М. Азаров, член українського уряду, зобов'язаний володіти мовою народу, яким узявся керувати. Тим більше, що в його офіційній біографії сказано: доктор наук, автор понад 110 наукових праць. Новопризначені віце-прем'єр А. Ключев та міністр М. Деркач (перший — кандидат наук) стали на шлях М. Азарова — теж ігнорують закони України і, як писав Тарас Шевченко, “по-московськи так і ріжуть”. До речі, М. Деркач був послом. Що? Не знаючи мови держави, яку представляв у світі? І хіба він один такий? Донедавна такий же “одномовний” діяч “захищав” інтереси України й у Німеччині.

Чужі Україні за духом можновладці-псевдопрагматики й відкрили шлюзи підворотним співакам, музикантам та “сміхотворцям” (різним кричевським, гордонам, табачникам, незельським, гнатенкам, миколайчукам, харитоновим, “кроликам”, “довгоносикам” і їм подібним), які косяками напливли на естраду, стали поряд із гастрольючими зайдами — задорновими, винокурами, петросьянами, кірковими, пугачовими, фоменками, мойсеєвими, новіковими...

Справді, у пропавший час живемо!

* * *

Але ж той А. Данилко вже удостоєний звання Заслуженого артиста України (!!).

Ось у чому суть. Влада заохочує не високохудожнє мистецтво, а кривляння блазнів від культури та скоморохів.

В Україні відсутня політика в гуманітарній сфері, спрямована на розвиток національних традицій, мистецького досвіду нашого народу та національних меншин, утвердження атмосфери змагання й торжества інтелекту та яскравих талантів. Зате безпардонно нав'язується суспільству культ нездар, авантюристів та пройдисвітів. Бо нинішній владі справжня Україна в Україні не потрібна. ЇХНІ (та їхніх московських покровителів) псевдокультурні потреби сповна задовольняє бридкий недолюдок у жовто-блакитному вінку, що паплюжить усе святе.

* * *

Ще один аспект збурених суспільних дискусій: естетичний чи навпаки — антиестетичний.

БЕЗ ПАРДОНУ

У минулому науковці й публіцисти сперечалися щодо змісту поняття “прекрасне” й “потворне”, “високе” й “низьке”, “трагічне” й “комічне”...

Дехто захищав тезу “Прекрасне — саме життя”. Їхні опоненти заперечували цей висновок — якщо так стверджувати, тоді й бридка жаба належить до прекрасного.

Та суперечка приходить на пам'ять, коли чуєш аргументи на захист А. Данилка. Мовляв, талант же! Але бувають талановиті і вбивці, й злодії, особливо ж інтригани (скільки їх біля нинішнього владного корита).

* * *

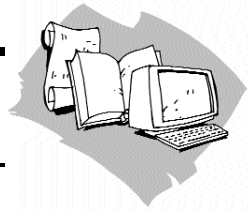
“Звеличуйся душею!” — заклинали древні.

Не про можливий талант треба говорити, а про спровоковану бездіяльністю влади маніакальну спрагу наживи, нищівний вогонь якої палає в тілі молодого недоука, викинутого хвилиною підлого часу на естрадні підмостки.

* * *

Що ж до московських “успіхів” Верки Сердючки, то тут пояснювати нічого не треба: незважаючи на декларативні заяви російського президента, Кремль (у всякому разі, російська “еліта”) саме ТАКОЮ й хоче бачити незалежну Україну: провінційною, придуркуватою (а отже, рабською), жебрацькою, безмовною, безкультурною та бездуховною...

● Віталій АБЛІЦОВ

ШАНОВНІ, ДОРОГІ
ОДНОДУМЦІ — ЧЛЕНИ
ОРГКОМІТЕТУ ЗІ СПОРУДЖЕННЯ
ЦЕРКВИ ТАРАСА!

Надрукуйте імена жертводавців на спорудження Тарасової церкви — жителів із смт. Делятин Надвірнянського району Івано-Франківської області.

Наші пожертви малі за сумою, але воля й дух dobroпожертв нескінченні. До добровільних пожертв прилучилися учні, вчителі-пенсіонери, виконком селищної Ради в особі голови В. Касіянчука, заступника голови О. Петрішака, секретаря сільської ради М. Старунчак, лікарі, членкині “Союзу українців”, члени осередку “Просвіта” — вчительський колектив Делятинської ЗОШ № 1.

Усі ми хочемо, щоб світ почув про те, що ми — справжні українці, що ми шануємо свою національну Церкву, шануємо свою рідну мову, культуру, пісню і тому прилучаємося до жертв на спорудження Тарасової церкви.

Учень нашої школи Микола Романюк сказав, що, хоча він іще не працює, але не може залишитися осторонь такої важливої у духовному плані події. Він, як і інші 56 школярів, хоче побувати в Каневі та почуватися гордим, що і його частка вкладу в будівництво Тарасової церкви послугує єднанню і братолюбству, що він — віруючий, що Бог і Україна — єдині й нероздільні.

А пенсіонерка — учасниця УПА, багатолітній в'язень ГУЛАГу — Юстина Клапчук заявила, що тільки Бог допоміг їй вистояти в Сибірах, схоронити сім'ю і виховати 4-х дітей-медалістів у дусі відданості Україні та Богові. Ці поняття — Бог і Україна — для неї нероздільні, і поки вона жива, то буде підтримувати Українську національну Церкву з вірою і влячністю Господу Богу. Тому й долучається до жертводавців на спорудження Тарасової церкви.

Степан ГОЛІНЕЙ,
голова осередку “Просвіти”
Делятинської середньої
ЗОШ І-ІІІ ст. № 1

Відомість про сплату пожертв для будівництва храму “Тарасова церква”

Антонюк Т. А., пенсіонер	0,50
Беспалко І. Ю., учениця	0,50
Бігун А. М., пенсіонерка, "Союз українців"	1,00
Боднарук Д. М., учень	0,30
Боднарук Є. М., учениця	1,00
Бойко Т. Ю., учень	0,30
Брюховська М. Д., вчителька	2,00
Васько І. М., учень	0,50

ВРУЧАЮЧИ
ПРЕМІЮ

(Із виступу Юрія Гнаткевича 21 січня 2004 р. під час вручення премій імені Олексі Гірника)

26 років минуло відтоді, як Олексі Гірник висловив свій протест проти політики зросійщення української нації. Подвиг Олексі Гірника з Калуща замовчувався комуністичною владою. Ми не маємо, на жаль, підстав вважати, що і нинішня влада переповнена бажанням згадувати Олексі Гірника та втілювати в життя ідею, за яку він віддав життя, спалившись на Чернечій горі у Каневі.

Звичайно, ми не можемо не бачити, що однією з головних причин пасивності нашої нинішньої влади у справі національного відродження є не лише низький національний дух самої влади, її національна безхребетність, а й те, що вона нині перебуває під тиском і впливом космополітичного і антиукраїнського за суттю капіталу, що поставив під контроль владу і захопив інформаційну сферу. Космополітична олігархія не зацікавлена в побудові національної держави. Олігархам потрібна Україна без українського національного патріотизму. Їм потрібна Україна з українською мовою лише на вивісках. Я говорю так серйозно і вживаю таку серйозну лексику не тому, що хочу загострити чи заполітизувати ситуацію. Я говорю так тому, що проблема, яка змусила Олексі Гірника спалити себе, досі залишається надто серйозною і актуальною.

Жертвність сьогодні — це шире, а не показне прагнення до об'єднання всіх націо-

Васик Г. І., вчителька	2,00
Венгринюк Н. І., учениця	1,00
Гаврильчук Р. І., учень	0,50
Галатинюк М. В., учень	0,50
Гнип'юк А. А., пенсіонерка, "Союз українців"	0,50
Гоголь О. Я., рентгенолог	1,00
Голіней І. Ю., пенсіонерка	2,00
Голіней П. В., священник	5,00
Голіней С. І., вчитель	3,00
Гребеняк Д. Р., вчитель	2,00
Гурецький В. О., черг. с/ради	2,00
Гуцуляк Ю. В., пенсіонер	5,00
Данилюк Я. Д., лікар	1,50
Дем'янчук С. М., вчитель	2,50
Довганюк Г. І., вчителька	1,00
Дяченко Г. Н., вчителька	2,00
Іванович Т. І., учень	0,50
Капчук О. М., вчителька	2,00
Касіянчук В. М., голова с/ради	3,00
Квочак Р. Я., вчителька	2,00
Кисельова І. Я., учениця	0,50
Кішук І. В., учениця	0,50
Клапчук О. Н., вчителька	2,50
Клапчук Ю. В., пенсіонерка	2,50
Клим'юк Г. М., вчителька	2,00
Клим'юк К. Д., вчителька	2,00
Клим'юк Я. В., вчителька	1,00
Ковальчук Г. Р., зав. бібліотеки	1,00
Кожин О. С., учениця	0,25
Колопельник В. В., вчителька	2,00
Куцінко О. Г., вчителька	2,00
Лейбюк Л. П., медсестра	1,00
Лифар С. С., учень	0,35
Магомєта І. С., медсестра	1,00
Масевич Л. П., учениця	1,00
Масевич Н. Б., учениця	0,25
Міськевич І. М., учениця	1,00
Нищей Я. С., учениця	0,25
Обідняк А. І., учень	0,50
Панчина С. С., лікар	1,00
Петрішак О. І., вчитель	1,00
Подолєнова Н. Д.	1,00
Порська О. В., учениця	0,50
Посило М. М., лікар	1,00
Процьків В. Л., учень	1,00
Риндер А. Д., учениця	0,50
Романюк М. І., учень	1,00
Семенюк О. Г., вчителька	1,00
Сенюк В. Ю., учень	0,50
Сенюк С. М., вчителька	2,00
Станіщук Г. В., вчителька	1,00
Старунчак М. І., секретарка с/ради	1,00
Стельмашук М. Я., учениця	0,50
Струк Л. П., вчителька	2,00
Тарасюк В. Д., лікар	1,00
Цибик О. Є., вчителька	5,00
Юськів П. П., учень	0,25
Юсько Д. М., учениця	0,50
Юсько І. Я., учень	0,25
Яковець О. І., вчителька	2,00
Яремін Я. Я., учень	0,25
Разом:	90,95

МОВА І ВЛАДА

нально свідомих сил у боротьбі за українську Україну. Люди кляли свої голови за українську ідею, спалювали себе в прямому і переносному сенсі. Нам лишень треба спалити свої амбіції, лінь, вузькопартійний гонор.

На базі УРП “Собор” та “Просвіти” було створено Оргкомітет з відзначення загибелі Олексі Гірника. Рік тому він провів в Українському Домі вечір пам'яті Олексі Гірника. Було проведено цілу низку заходів із затвердженного нами плану. Цьогорічне вручення премій ім. Олексі Гірника є також виконанням однієї з позицій цього плану. Оргкомітет домовився не припиняти своєї роботи, доки не виконає всіх позицій цього плану. А мета його полягає в тому, щоб в Україні не залишилося людей, які б не знали, хто такий був Олексі Гірник, і не розуміли, за що він віддав своє життя. Черговим нашим і своїм завданням я бачу створення молодіжної спілки ім. Олексі Гірника, проведення великої кількості агітаційних заходів та акцій протесту. Ми сподіваємося на підтримку нашої діяльності з боку усіх національно-патріотичних організацій.

* * *

21 січня 2004 року було вручено премії ім. Олексі Гірника письменникам та громадським діячам. Редакція “Слова Просвіти” щиро здоровить лауреатів і пишається тим, що серед них — наш постійний автор, просвітянин із Канева Михайло Єфремович Іщенко. Саме в нашому тижневику були надруковані (рік тому) розділи з його книжки “Спалився за Україну”, що незабаром вийде у світ у видавничому центрі “Просвіта”.

ПОЖЕРТВИ
НА ТАРАСОВУ
ЦЕРКВУ

Продовження. Початок
у числах 39–52 за 2003 р.,
числах 2, 3, 4 за 2004 р.

Офірувач	Сума, грн.
"ТЕХЕКО", ТЗОВ, Івано-Франківська обл.	200,00
9-Б клас, школа № 2, м. Сімферополь	18,00
Андрющенко В. С., м. Харків	100,00
Басараба С. В. (від імені колективу), м. Чортків Тернопільської обл.	140,00
Белєсіка Р. К., м. Вільногірськ Дніпропетровської обл.	10,00
Божко І. І., м. Черкаси	25,00
Божко І. Ф., м. Черкаси	25,00
Буряк Настя, м. Київ	50,00
Бучацьке відділення ОБ, Тернопільська обл.	720,00
Василівська ЗОШ (через Ящук М. Г.) м. Чернівці	139,29
Верещак Ю., с. Галич Івано-Франківської обл.	135,00
Від населення с. Коралівка (через Панькевич) Тернопільської обл.	510,00
Воєнізований гірничо- рятувальний загін, м. Торез Донецької обл.	500,00
Войцєхівський Г. А., м. Чернівці	10,00
Гаєцький З. І., с. Лісєновичі Львівської обл.	50,00
Гешко В. Я., Ставчани Чернівецької обл.	10,00
Гнидюк М. І., м. Чернівці	50,00
Голярдик Н., м. Кам'янець- Подільський	40,00
Гринико А. Г., Жвирка Львівської обл.	25,00
Громада УАПЦ, с. Лисичинці Підволочиського р-ну Тернопільської обл.	100,00
Дичко Г. О., м. Дніпропетровськ	20,00
Дінікіна М. І., м. Запоріжжя	30,00
ДНЗ, с. Погорілівка Чернівецької обл.	10,00
Драган М. І., м. Борислав Львівської обл.	100,00
Дячишин С. А., м. Київ	100,00
Євтухова К. Г., м. Орджонікідзе Феодосіївського р-ну, Крим	20,00
Загнітко А. П., м. Донецьк	200,00
Заїка М. М., м. Київ	1040,00
Згерський П. М., с. Ясногірка Чуднівського р-ну	50,00
Житомирської обл. ЗОШ № 28, м. Житомир	110,00
Зубарева С. Ю., м. Київ	200,00
Івано-Франківська міська організація т-ва "Просвіта"	2200,00
Ім'я їх орг. не вказані, м. Снятин	50,00
Калюжко П. В., м. Долинська Кіровоградської обл.	10,00
Клименко Я. І., м. Дніпропетровськ	7,00
Коваль А. В., м. Київ	10,00
Коломийське управління РДА (через Мочернюк) Івано-Франківської обл.	24,00
Коломийський політехнічний коледж	180,00
Кононівська ЗСШ № 1, Драбівський р-н	206,00
Черкаської обл. Корж В. Т., м. Київ	1000,00
Крайник С. М., м. В. Турія Івано-Франківської обл.	50,00
Крупчинська Л. Й., м. Львів	50,00
Кулик Р. А., с. Шабо Одеської обл.	5,00
Кучерявий В. П., м. Козятин Вінницької обл.	20,00
Лев Г. М., м. Львів	50,00
Лєлик В. І., м. Миколаїв	5,00

Лисенко М. О., м. Тернопіль	10,00
Литовченко В. Й., м. Суми	20,00
Луганський державний інститут культури і мистецтв, студенти 1-го і 2-го курсів Марківська ЗОШ 1-2 ст. (через Мілевську Г. І.), Коломийський р-н Івано-Франківської обл.	100,00
Марченко (ініціали не вказано), м. Київ	237,60
Марченко (ініціали не вказано), м. Київ	100,00
Марченко (ініціали не вказано), м. Київ	100,00
Марченко, м. Київ	50,00
Марченко, м. Київ	50,00
Машталер О. Ю., м. Калуш Івано-Франківської обл.	20,00
Мельники Віра та Валерій, с. Домантове Золотоніського р-ну Черкаської обл.	20,00
Мирончак С. Є., м. Хмельницький	30,00
Михайло О., хор "Просвіта", м. Коломия	190,00
Назаренко Г. С., м. Київ	10,00
НВО № 28, м. Хмельницький	100,00
Ніколаєнко В. І., с. Новонаталівка Чаплинського р-ну Херсонської обл.	10,00
Оверчук Н. Г., с. Іллінці Вінницької обл.	10,00
Оглядівська ЗОШ, с. Оглядів Радехівського р-ну Львівської обл.	61,00
Олійник В. В., м. Миколаїв	5,00
Онисенко В. Г., м. Лубни	10,00
Орел (ініціали не вказано), м. Алчевськ Луганської обл.	100,00
Осипенко П. М., м. Боярка Київської обл.	50,00
Пари́па М. М., с. Гзупільськ Тисьменицького р-ну Івано- Франківської обл.	10,00
Першотравнева школа, с. 1 Травня Софіївського р-ну Дніпропетровської обл.	22,00
Поліщук Ф. А., м. Рівне	100,00
Працівники Карпатського біосферного заповідника, м. Рахів (через Юркуц П. О.)	100,00
Радченко О. С., м. Київ	100,00
Родина Домських, м. Івано-Франківськ	100,00
Санжарський, м. Полтава	10,00
Свинарчик Й. В., м. Тернопіль	20,00
Сергіївська СШ Софіївського р-ну Дніпропетровської обл.	30,00
Симотюк Г. В., м. Заліщики Тернопільської обл.	20,00
Симотюк-Горвасюк М. Ф., м. Заліщики Тернопільської обл.	20,00
Стефанський І. В., м. Львів	50,00
Сукневич О. М., м. Львів	250,00
Су́ха А. Р., м. Севастополь	25,00
Сушко Л. П., Карпенко С. А., Жовтневе	30,00
Дніпропетровської обл. Терновицький П. К., с. Подвірне	50,00
Ткач І. А, м. Острог	20,00
Фоменко В. Є, м. Київ	20,00
Харитонов О. М., м. Новоград- Волинський	15,00
Церква Св. рівноапостольних Володими́ра і Ольги (через Кміть Н. М.) м. Київ	810,00
Чабанюк, с. Іллінці Вінницької обл.	10,00
Чеверда М. П., с. Гзупільськ Тисьменицького р-ну Івано-Франківської обл.	10,00
Черняхівська Г. В., м. Київ	250,00
Черняхівська Л. О., м. Київ	200,00
Черняхівський О., м. Київ	200,00
Шевченко В. А., м. Львів	50,00
Шульга І. Ф. та Шульга Л. М., пенсіонери, с. Сильне Ківерцівського р-ну Волинської обл.	10,00
Ямборко І. С., м. Долина Івано-Франківської обл.	20,00
Ямковий Артур, м. Тараща Київської обл.	10,00
Ященко Д. В., м. Київ	250,00

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ —
228 299 грн. 86 коп.